

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Zedenschennende Publicaties en Vrijheid van Drukkers

Op 30 april 1924, stemde de Kamer der Volksvertegenwoordigers, met eenparigheid van stemmen, volgende dadorde :

« De Kamer, alle onzedige propaganda door uitgave, uitstalling, verkoop van ongezone werken streng afkeurende, neemt akte van de verklaringen der Regering waarbij wordt bevestigd dat de nodige maatregelen worden en zullen getroffen worden om de openbare zedelijkheid te vrijwaren, en, onder meer, om de bederving van de jeugd te voorkomen, rekent op de wakende akte van het parket, en gaat over tot, de dadorde ».

Een dergelijk eenparig vertrouwen in het parket gesteld, spijs het kiese van deze aangelegenheid, liet weliswaar veronderstellen dat hier achter enkele waarheden schuilden die minder aangenaam klonken. En terloops de debatten welke bewuste interpellatie hadden begeleid, en die betrekking hadden op de maatregelen ter bescherming van de openbare zedelijkheid tegen de gevaren van de zedenschennende publicaties, had men uitlatingen gehoord zoals :

« Het parket kent deze publicaties wel, doch het vervolgt niet »...

of nog :

« In het Strafwetboek zijn wel bepalingen voorhanden, maar zij worden niet toegepast. De Kamer heeft het recht zich bij de Regering over deze stand van zaken te beklagen. » (1)

Reeds enkele jaren vroeger, had Dr. Grasset volgende woorden geschreven, welke sedertdien meermaals overgenomen werden :

« Le grand obstacle à la répression de la pornographie est l'inertie de la magistrature debout, qui n'a d'égale que l'indulgence de la magistrature assise. Les parquets ne poursuivent pas : ils sont débordés; les juges ne condamnent pas : ils sont indifférents ». (2)

Soortgelijke beschouwingen hoort men nog dikwijls heden ten dage.

In feite heeft de kwaan een dergelijke omvang genomen, dat geen dag voorbij gaat of in de bijzonderste parketten van het land komen processen-verbaal, klachten of aanklachten binnen in verband met zeden-

schennende publicaties, hetzij dat deze klachten uitgaan van ouders, onderwijzers of openbare besturen van alle aard, hetzij dat zij voortkomen van partikulieren welke hun diepe verontwaardiging uiting geven betreffende dergelijke schande.

Daarenboven neemt het aantal zedenschennende publicaties niet alleen van dag tot dag toe, doch thans strekt het walgelijke sadisme ertoe de laagste zede-loosheid te vervoegen.

Ten overstaan van deze klachten, is het een feit dat het aantal ingespannen vervolgingen, en meer nog, dit van de bekomen veroordelingen, betrekkelijk gering zijn wat de inbreuken betreft begaan door middel van *prenten* of andere beelden, terwijl dit aantal praktisch nul is, wanneer het gaat om met de goede zeden strijdige *geschriften*. (3)

De redenen welke tot deze stand van zaken hebben geleid zijn veelvuldig.

Het vraagt weinig moeite de magistratuur van lijdelijkheid te beschuldigen, hetzij men haar verwijt niet te vervolgen, hetzij men haar ten laste legt, niet te veroordelen.

In feite, rijzen zoveel hindernissen op, dat men zich beter mag afvragen of zij wel gewapend is om op te treden.

Deze vraag komt tot haar volledige draagwijdte wanneer het om vervolgingen gaat inzake gedrukte zedenschennende schriften, of wanneer men te doen heeft met zedenschennende prenten, welke door een tekst worden begeleid waarmede zij een geheel vormen.

Want, indien inderdaad eensgezindheid is ontstaan aangaande de *prenten* of andere met de goede zeden strijdige beelden, waarvoor doorgaans aangenomen wordt dat de correctionele rechtbanken bevoegd zijn, is eenzelfde eensgezindheid ten slotte in de rechtspraak tot stand gekomen wat de met de zeden strijdige *gedrukte geschriften* betreft, waarvan thans is komen vast te staan dat zij moeten gerangschikt worden bij de « drukpersdelikten », en derhalve tot de bevoegdheid van het Assisenhof behoren.

* * *

(*) Dit prae-advies zal ter zitting van 31 januari 1959 van de « Union belge et luxembourgeoise de droit pénal » voorgebracht worden.

Is het immers niet begrijpelijk, dat het voor een oningewijde moeilijk zal zijn aan te nemen, dat de

pornografie, voor zover zij in gedrukte geschriften wordt verspreid, recht zal hebben aanspraak te maken op de uitzonderlijke waarborgen welke onze grondwetgevers aan de drukpers hebben willen voorbehouden?

Wanneer deze oningewijde met een letterkundig, artistiek of filosofisch werk te doen heeft, waarvan bepaalde thema's een onzedig karakter vertonen, zal zulks hem aanneembaar voorkomen.

Maar wanneer hij een zuiver pornografisch boek of tijdschrift in handen zal krijgen, — over het algemeen zonder naam van uitgever of drukker uitgegeven — en waarvan de enige bedoeling is de lezer de meest onbeschaamde beschrijvingen van onzedige tonelen aan te bieden, dan is de verwondering van de eerlijke man te begrijpen, die te horen krijgt dat een dergelijk werk enkel zal kunnen vervolgd worden als «drukmisdrijf», een misdrijf dat, wanneer het geen opinie stricto sensu vergt, op zijn minst vereist dat dit geschrift «un écrit de pensée, une œuvre intellectuelle» zou zijn (4).

Hetgeen in feite volgens zekere schrijvers en in de huidige stand van de rechtspraak, de tussenkomst van de jury voor met de goede zeden strijdige gedrukte geschriften onvermijdelijk maakt, is de verplichting welke de rechter wordt opgelegd, — en nog vóór dat hij zou kunnen beslissen of het geschrift al dan niet strafbaar is, — *voorafgaandelijk* te onderzoeken of het gedrukt geschrift dat strijdig zou zijn met de goede zeden, de uitdrukking van een opinie of van een gedachte bevat waarvan de strekking door de wet afgekeurd wordt (5).

Inzake drukpers inderdaad, heeft de grondwetgever dit voorafgaand onderzoek, dit oordeel, ongetwijfeld toevertrouwd aan de jury, jurisdictie welke van de openbare opinie uitgaat en wier leden volstrekt van de macht onafhankelijk zijn. (6)

Betekent zulks dat de Grondwetgever, met opzet, zou hebben bedoeld geen onderscheid te maken terzake, en aan het misdrijf waarover wij het hebben, het uitzonderlijk en bevoorrecht lot te willen voorbehouden dat hij de pers in het algemeen wou toekennen?

Weze het ons toegelaten hieraan te twijfelen.

En indien het juist is, dat rechtsleer en rechtspraak heden ten dage bijna eensgezind zijn om aan het misdrijf dat het voorwerp van de huidige studie uitmaakt, het karakter van «drukmisdrijf» toe te kennen, dan is zulks niet zonder aarzelingen, zelfs niet zonder tegenstrijdigheden gebeurd.

Deze evolutie zouden wij vooreerst in de volgende bladzijden willen bestuderen, alvorens nadien de elementen te laten blijken ingevolge waarvan het huidige systeem van vervolgingen volstrekt ontoereikend is, zodat het uitblijven van betoegeling, dat wij terzake betreuren, uit te leggen is.

* * *

«Het begrip van het drukkermisdrijf wordt door geen enkele wet vastgelegd», zegde de heer ORBAN. «Het vloeit voort uit de rechtsleer en de rechtspraak welke om dit misdrijf te kenschetsen, hun steunpunt in de artikelen 4, 18 en 98 van de Grondwet hebben gevonden.» (7)

Het blijkt dus essentieel, om dit begrip te vatten, naar de bron terug te keren, en, met behulp van de oorspronkelijke bescheiden, te bestuderen in welke geest artikels 14, 18 en 98 van de Grondwet werden opgesteld.

Deze geest, welke geheel de Grondwet beheerst, en dank zij dewelke, zij dit «meesterwerk van politieke vrijheid» is geworden waarover dhr PIRENNE sprak,

vindt zijn oorsprong in de meest brede verdraagzaamheid en in de meest volstrekte edelmoedigheid.

«Vrijheid in alles en voor allen» was de leuze van de nationaal unionistische partij.

Toegepast op het domein van de drukpers, werd deze geest omgezet in de plechtige bevestiging van het principe van de vrijheid van *mening* en van de vrijheid van *denkwijze*, door schriften vertolkt.

In feite is de vrijheid van drukpers zoals zij door artikel 18 van de Grondwet zal worden gewaarborgd, niets anders dan de vrije uitdrukking van mening en gedachten door de «*Déclaration des Droits de l'Homme*» in haar artikel 11 reeds erkend:

«La libre communication des pensées et des opinions est un des droits les plus précieux de l'homme; tout citoyen peut parler, écrire, imprimer librement, sauf à répondre de l'abus de cette liberté, dans les cas déterminés par la loi.»

Dit hoofdbegrip werd in de Franse grondwetten van 1791 en van 1793 overgenomen, alsmede in artikel 353 van de grondwet van het jaar III. (8)

Spijts het feit dat de Fundamentele wet van 24 augustus 1815, in haar artikel 227 het principe van de vrijheid van de pers had aangekondigd (9), legde de Hollandse regering er zich op toe deze zo gewaardeerde waarborg gedurende vijftien jaar volstrekt denkbeeldig te maken, en zulks onder begunstiging van een besluit van 20 april 1815 bij gelegenheid van de Honderd Dagen afgekondigd.

Aldus werd in 1817 een priester met name de FOERE, opsteller van het tijdschrift «Le spectateur belge», veroordeeld door het bijzonder Hof tot twee jaar gevangenzitting, om «de onzinnige anti-godsdienstige eisen van de regering» te hebben aangevallen.

Hetzelfde jaar, werd Mgr DE BROGLIE, bisschop van Gent, veroordeeld tot verbanning om, in een herderlijk schrijven dezelfde eisen te hebben becritiseerd.

In 1820 hoorde de schrijver van een werk «over de huidige stand van het Koninkrijk der Nederlanden en over de middelen deze te verbeteren», Ferdinand Vander Straeten, zich veroordelen tot een boete van 3.000 gulden.

Te Antwerpen werd een andere priester, E. H. Buelens, in 1827 door het Assisenhof veroordeeld tot een jaar gevang om, tijdens een privaat feest, een latijns gedicht — waarvan hij de opsteller was — te hebben voorgedragen, gedicht waarin één opstandig woord voorkwam, wijl in 1828 een jonge advocaat, met name Edouard DUCPETIAUX, tot dezelfde straf werd verwezen wegens een artikel verschenen in de «Courrier des Pays-Bas».

Deze ontelbare misbruiken (10) moesten, eens de omwenteling voorbij, onze grondwetgevers noodzakelijk aanzetten zich over het probleem van de vrijheid van de pers te buigen, als over een der meest dringende en meest zorgwekkende vraagstukken.

Op 16 Oktober 1830 nam het voorlopig Bewind reeds een besluit, waarbij «de vrijheid van de pers, van het woord, en van het onderwijs» werden afgekondigd.

Niet minder dan het beschikkend gedeelte, is de inleiding van dit besluit kenschetsend:

«Overwegende dat het domein van het verstandelijk vermogen essentieel vrij is;

«Overwegende dat het behoort voor eeuwig de belemmeringen te doen verdwijnen door dewelke de Macht de denkwijze tot heden heeft weten te boeien, zowel in hare uitdrukking, hare gang als in hare ontwikkelingen;

«Besluit:

«Art. 1. Het staat iedere burger of burgers vrij, met welk godsdienstig of wijsgerig doel ook vereenigd, hun

meningen naar goeëddunken te belijden, en deze door alle middelen van overreding en van overtuiging te verspreiden.

« Art. 2. Elke wet of bepaling die de vrije uiting van de denkwijze en de verspreiding van de leerstelsels bij middel van het woord, de drukpers of het onderwijs hinderen, wordt opgeheven. » (11).

« Vrije mededeling der gedachten en meningen », « domein van het verstand », « boeien der gedachte », « vrije uiting van de denkwijze » : ziedaar de termen welke onze Grondwetgevers bij de bespreking van de artikelen ter waarborging van de persvrijheid zullen bezielen.

Hoe hadden wij van meetaf kunnen vermoeden, dat de uitgevers van zedenschennende publicaties en van pornografische uitgaven zich zouden weten te schuilen achter deze grote vrijheden om hun ongeoorloofde praktijken goed te praten !

* * *

Artikel 14 van de Grondwet luidt als volgt :

« De vrijheid van eredienst, de vrije openbare uitoefening ervan, alsmede de vrijheid om zijn mening op elk gebied te uiten zijn gewaarborgd, behoudens de vervolgingen van de misdrijven begaan ter gelegenheid van het gebruikmaken van die vrijheden. »

Deze algemene waarborg op de pers toepassend, preciseert artikel 18 :

« De drukpers is vrij; de censuur kan nooit ingesteld worden; geen borgstelling kan worden geëist van de schrijvers, uitgevers of drukkers. »

« Wanneer de schrijver bekend is en zijn woonplaats in België heeft, kan de uitgever, de drukker of verspreider niet worden vervolgd. »

In feite heeft dit artikel 18 van de Grondwet als ingever de heer DEVAUX, opsteller van een amendement dat, door de heer CHARLES DE BROUCKERE, verslaggever van de centrale sectie gesteund, op 26 december 1830 aangenomen werd ter vervanging van artikel 14 van het ontwerp door dezelfde sectie aan de nationale vergadering voorgelegd.

De centrale sectie stelde voor te bepalen (12) :

« Eenieder heeft het recht zich van de pers te bedienen en er de produkten van te publiceren, zonder ooit noch aan de censuur, noch aan de borgstelling, noch aan hetzij welk andere preventieve maatregel te kunnen worden onderworpen, en behoudens verantwoordelijkheid voor de uitgegeven geschriften welke de rechten, hetzij van een enkeling, hetzij van de gemeenschap zouden krenken. »

« Wanneer de schrijver in België bekend is en woonplaats heeft, kan de drukker of de uitgever niet worden vervolgd, behoudens bewijs van medeplichtigheid. De drukker kan enkel bij gebrek aan de uitgever worden vervolgd, en de uitdeler bij gebrek aan de drukker » (13).

Deze tekst verving op zijn beurt deze van de commissie van het Voorlopig Bewind, welke gelast was geworden met het opstellen van een ontwerp van grondwet, en die volgende tekst had voorgesteld :

« Artikel 23 — De drukpers is vrij. De censuur zal nooit kunnen worden ingesteld, en geen borgstelling kan van de schrijvers, uitgevers of drukkers worden geëist. »

« Wanneer de schrijver in België bekend is en woonplaats heeft, kan de uitgever, de drukker of de uitdeler niet worden vervolgd; de drukker kan nooit worden vervolgd dan bij gebrek aan de uitgever; en de uitdeler dan bij gebrek aan de drukker. » (14).

Ten slotte beperkte zich een tweede ontwerp, door de heer FORGEUR en consoorten ingediend, tot de volgende woorden :

« Artikel 110 — De drukpers is vrij: de censuur zal nooit kunnen worden ingesteld » (15).

De discussie welke aan deze verschillende teksten werd gewijd, nam twee zittingen van het Nationaal Congres in beslag. Tijdens de debatten van 24 en 26 december 1830, namen er zestien sprekers het woord. Zij besteedden vooral hun aandacht aan de draagwijde van het begrip « schrijver », alsmede aan het principe van de medeplichtigheid der uitgevers en drukkers.

Eenparigheid kwam tot stand nopens één punt : de noodzakelijkheid te waarborgen hetgeen de E. H. VERDUYN « de breedste en de uitgebreidste vrijheid van de pers, en alles wat deze zal kunnen begunstigen » noemde (16).

Is het omdat enkel de essentiële begrippen werden voorop gesteld, of is het omdat alléén de hoofdwaarborgen werden duidelijk gemaakt : nergens werd, in alle geval, het probleem gesteld van de zedenschennende publicaties, en niemand heeft zich schijnbaar bekommerd om een vrijwaring te zoeken tegen de opvallende misbruiken welke, in de toekomst, zoveel geïnteresseerde uitgevers zouden plegen, en zulks onder de dekking van wetteksten welke, klaarblijkelijk niet voor hen waren bedoeld.

Het ligt inderdaad voor de hand, dat de enige bekommernis onzer Grondwetgevers onder dat oogpunt was, een volledige vrijheid van *mening* te beschermen, en een onbegrensd recht om zijn denkwijze uit te drukken te vrijwaren.

Op deze vrijheid, zinspeelde Jean Baptiste NOTHOMB, wanneer hij liet opmerken dat het besproken project « de openbaring van de *denkwijze* in alle zaken waarborgde » (17).

Ook deze vrijheid, bedoelde E. H. VERDUYN die, hierin door E. H. De Foere, Brugse afgevaardigde gesteund, zijn betoog met volgende woorden besloot : « Door het opeisen van de vrijheid van de drukpers, hebben wij het belang van eenieder in het zicht; wij willen dat alle *opinions* vrij tot uiting mogen komen, om reden het vanwege de Staat, die alle *opinions* vrij verklaart, onrechtmatig zou zijn er maar één aan banden te leggen » (18).

Men weet in welke omstandigheden onze grondwetgevers ertoe gebracht werden hun eerste zorgen aan het principe van de volstreckte vrijheid van drukpers te besteden : de veroordelingen welke vaderlandslievende schrijvers hadden opgelopen, de voorname rol door de pers vervuld in de gebeurtenissen welke tot de omwenteling aanleiding moesten geven, het vijandig en plagend optreden van de Hollandse politieoverheden ten overstaan van de dagbladschrijvers in al de provinciën, de voorname invloed van de liberale leerstelsels van LAMMENAIS, zijn er de bijzonderste van (19).

Zij verklaren de geest van ongeëvenaarde edelmoeidigheid welke deze belangrijke debatten beheerste, en tonen aan waar zich de bekommernissen weerspiegelden van de stellers van onze fundamentele wet.

* * *

Zal de bespreking van artikel 98 van de Grondwet, waarbij de kennisneming van de persdelicten aan de jury wordt voorbehouden, ons terzake de nodige aanduidingen geven (20) ?

Het is niet van belang ontbloot te doen opmerken dat, aanvankelijk, de bevestiging van het principe van de vrijheid van drukpers in artikel 18 vervat, en de

opbouw van het systeem van vervolgingen inzake drukpers zoals artikel 98 erover beschikt, bestemd waren om in één en hetzelfde artikel van de Grondwet te worden samengevat.

Inderdaad, nadat het Nationaal Congres de tekst van het amendement DEVAUX had aangenomen in de vorm van het huidig artikel 18, had het Congres tijdens dezelfde zitting van 26 december 1830, een derde paragraaf van hetzelfde artikel goedgekeurd, paragraaf welke nadien overbodig werd.

Zijn inhoud, hoewel zeer kort, was van kapitaal belang, en luidde als volgt :

« In elk proces wegens drukpersmisdrijf, behoort de verklaring van strafbaarheid aan de jury ».

De opsteller ervan was de heer LEBEAU, lid van het Nationaal Congres, en eerste advocaat generaal bij het Hof van Luik (21).

Hoe verwonderlijk ook, dit bijkomend paragraaf, dat nochtans zoveel belang had, was zonder enige discussie en op het einde van een zitting aangenomen geworden.

De latere stemming van artikel 74 van titel III, zijnde het huidig artikel 98 van de Grondwet, zou dit bijvoegsel echter doen wegvallen, en een bespreking mogelijk maken welke tot dan toe was uitgebleven.

Meerdere teksten waren voorgelegd.

Artikel 74 van het ontwerp van de centrale sectie was als volgt opgesteld :

« De inrichting van de jury zal worden ingesteld, minstens voor de misdaden en politieke misdrijven, en voor de drukpersmisdrijven. » (22).

Van haar zijde, had de commissie volgende tekst voorgesteld, waarbij de zaak in twee worden geregeld was :

« Artikel 109. — De inrichting van de jury zal worden hersteld » (23).

Ten slotte bepaalde een ontwerp van de heren FORGEUR en consoorten :

« Artikel 69. — De jury wordt ingericht, zowel voor de politieke en voor de persmisdrijven, als voor de criminele zaken » (24).

Aan deze drie teksten, gingen de discussies van het nationaal congres aanknopen tijdens de zittingen van 21 en 22 januari 1831.

Doch, evenmin als zulks ter sprake was gekomen gedurende de debatten welke de adoptie van artikel 18 van de Grondwet waren voorafgegaan, zou hier, op geen enkel ogenblik, het vraagstuk van de zedenschennende publicaties aangeraakt worden.

Soms bewogen, steeds hartstochtelijk, bewezen de besprekingen welke tot de adoptie van het amendement DE ROBAULX leidden (huidig artikel 98 van de Grondwet), dat er praktisch eensgezindheid bestond nopens de toekenning van de politieke en van de drukpersmisdrijven aan de jury, terwijl zeker voorbehoud werd gemaakt ten overstaan van de tussenkomst van de jury in alle criminele zaken (25).

In werkelijkheid kwam het principe van de jury zelf veel meer ter sprake, dan wel de stof die haar zou voorbehouden worden.

Voor- en tegenstanders van de jury ontplooiden er een hartstochtelijke welsprekendheid. Mochten zekere argumenten door bepaalde redenaars vooropgezet enigszins aan stevigheid te kort komen, toch waren zij niettemin schilderachtig. Aldus beweerde baron DE LEUZE, vertegenwoordiger voor Thuin, dat « de jury een overlevering was van barbaarse tijden, terwijl zij bovendien een uitbreiding betekende van de democratische macht, die in ons land reeds al te groot was », wyl de heer DE ROBAULX wedervoerde dat « de jury alles van de

verhevenheid van het volksoordeel bij de Grieken en de Romeinen bevatte, te weten de souvereiniteit van de natie, zonder er de nadelen van te hebben » (26).

Over de grond der debatten hing de schaduw van Willem van Oranje, wiens woorden baron BEYTS, Procureur Generaal emeritus bij het Hof van Brussel en afgevaardigde van deze stad in herinnering bracht :

« U kunt » zegde hij aan de wetgevende kamers « het strafwetboek naar believen omwerpen, mits de inrichting van de jury niet terug in te voeren » (27).

* * *

In deze geest werden de debatten geleid, waaruit de tekst van artikel 98 van de Grondwet tot stand kwam.

Wij zagen hoger, dat hij niet verschillend was van deze welke de besprekingen over artikelen 14 en 18 beheerste.

Besluiten wij derhalve op dat punt.

En, wanneer wij de grondwettelijke besprekingen onder ogen nemen, is het dan voortvarend te verklaren dat, wanneer noch bij gelegenheid van de discussies omtrent artikel 18, noch terloops de debatten welke de totstandkoming van artikel 98 voorafgingen, het vraagstuk werd aangeraakt van de vervolgingen inzake pornografische pers of zedenschennende literatuur, de reden hiervan te vinden is in het feit dat de enige bekommernis van de leden van het Nationaal Congres is geweest : de meest volledige vrijheid toe te kennen aan de vrije uiting van de gedachten en een praktisch onbeperkte vrijheid van denkwijze te waarborgen.

« Grondwettelijk is geen drukpersmisdrijf mogelijk, schrijft BELTJENS, tenzij de perken werden te buiten gegaan van het recht van bespreking, van propaganda, van verdediging, tenzij met andere woorden, misbruik werd gemaakt van het recht om vrij de denkwijze, de meningen, de leerstelsels te veropenbaren; dit misbruik van denkwijzen of van meningsveropenbaringen is een der bijzonderste elementen van het misdrijf ». (28)

Indien, weliswaar, gemakkelijk kan worden verondersteld dat, gedurende de discussies van het Congres, onze Grondwetgevers zonder twijfel zekere misdrijven zullen voor ogen gehad hebben, zoals laster, beledigingen, aanval tegen de verplichtende kracht der wetten, beledigingen aan de Koning of aan vreemde Staatshoofden, en andere misdrijven waarvan het gemakkelijk denkbaar is dat zij als meningsdelicten kunnen beschouwd worden, dan schijnt het ons niet verwaand te veronderstellen dat hun aandacht niet werd gaande gemaakt op de kwestie der zedenschennende publicaties en der pornografische geschriften, waarvan toen het aantal trouwens oneindig minder hoog was dan nu.

Evenmin trouwens, blijkt het Nationaal Congres, wanneer het de jury oplegde inzake drukpers, bezorgd te zijn geweest om de private actie, wanneer deze afzonderlijk vóór de burgerlijke rechtsmacht ingeleid wordt. Het Congres heeft aan de burgerlijke actie, welke uit een delict of quasi delict voortvloeit, geen aandacht geschonken. En de vraag kan gesteld worden of, ook in dit geval, het Nationaal Congres geen volledig andere houding zou hebben aangenomen, mochten zijn leden hebben kunnen vermoeden dat weldra, en in de meeste gevallen, de tutelaire rechtsmacht van de jury zou geweerd worden, door de burgerlijke actie in de plaats van de strafrechterlijke actie in te stellen.

Inderdaad, volstaat het aan hen die menen zich te moeten beklagen over de pers, een geding tot schade-

vergoeding rechtstreeks voor de burgerlijke rechtsmacht aanhangig te maken, opdat in feite de rechtsmacht welke hiertoe door de Grondwet aangeduid is, door een andere rechtsmacht zou vervangen worden, rechtscollage waarvan het Congres hoogstwaarschijnlijk niet zou hebben gewild, indien het probleem van het geding in schadevergoeding, dat afzonderlijk aan de burgerlijke rechtsmacht wordt voorgelegd, en zulks naar een gewoonte die vandaag algemeen is geworden, en waarvan het Hof van Cassatie het gebruik heeft bekrachtigd, aan dit Congres ware gesteld geworden (29).

Deze praktijk vertoont trouwens een ander niet te onderschatten nadeel: zij heeft inderdaad voor gevolg, de magistratuur in de politieke twisten te mengen, daar de persprocessen schier altijd een politieke achtergrond hebben.

Welnu, was het niet bepaald een der voordelen welke aan de jury werd toegeschreven, dat de magistratuur aldus aan alle politieke twisten vreemd bleef, zodat haar een volledige onafhankelijkheid ten overstaan van de Regering gewaarborgd werd? (30).

Het gevaar de magistratuur te verplichten politieke twisten te beslechten werd terecht aangeklaagd, soms in uitstekende bewoordingen (31); een onlangs gepleit persproces zette een der partijen aan tot dusdanige aanvallen tegen de rechters die in haar zaak hadden gezeteld, dat de echo's ervan tot in het Parlement weerklonken (32).

* * *

Bij gebreke, vanwege de Grondwetgever, het begrip « drukpersmisdrijf » te hebben bepaald, willen wij na-gaan of de wetgever deze taak op zich heeft genomen.

Ook hier, is het antwoord ontkennend.

In het Nationaal Congres, had alléén de heer BLARNIES eraan gedacht de draagwijdte van de politieke en van de persprocessen te toetsen; hij had er zich echter toe beperkt het volgende vast te stellen:

« De centrale sectie kent de gezworenen de politieke en de persprocessen toe, 't is te zeggen, de zaken welke in de hoogste graad, benevens de onafhankelijkheid, de vastberadenheid en de rechtschapenheid, de kennis van de mensen, van de rechten, van de noodwendigheden, van de maatschappij en van de kracht der regeringen vergen » (33).

Noch gedurende de bespreking van het decreet van 19 juli 1831 dat de jury herstelde, noch tijdens de debatten met betrekking tot de politieke en de persmisdrijven, werd bepaald wat moest begrepen worden door de woorden « politiek misdrijf » of « drukpersmisdrijf », en zulks spijs het voorstel dat te dien einde door een lid van het Congres werd gedaan.

Inderdaad, werd door een afgevaardigde van Eeklo, de heer LE BEGUE, een amendement neergelegd, strekkende tot de aanvulling van artikel 7 van het decreet op de jury, met een definitie van de politieke misdrijven.

Dit amendement werd echter niet besproken, en nog veel minder aanvaard. Wat het bepalen van de drukpersmisdrijven betreft, is er nergens sprake van geweest. (34).

« Noch de Grondwet, noch de wet hebben het politiek misdrijf gedefinieerd » zegde dhr advocaat Generaal BOSCH in een lang gemotiveerd advies. (35).

Dezelfde beschouwingen gelden voor wat de drukpersmisdrijven betreft.

Nochtans was aan de wetgever de gelegenheid geboden geweest, namelijk bij de parlementaire bespreking van artikel 383 van het strafwetboek van 1867, dat artikel 287 van het strafwetboek van 1810 ver-ving:

Moest, ja dan neen, als drukpersmisdrijf worden aanzien, de uitstalling, de verkoop of de verspreiding van liederen, schotschriften of andere geschreven teksten, van prenten of van beelden strijdig met de goede zeden, en waarvan de beteugeling thans door artike-len 383, 384 en 386 van het strafwetboek wordt inge-richt: dit was de vraag die te beantwoorden was.

De wetgever vermeed zich hierover formeel uit te spreken.

De commissie van de Kamer der Volksvertegenwoordigers had de volgende redactie voorgesteld, welke, behalve voor de straf, deze der wet geworden is:

« Al wie, met de goede zeden strijdige liederen, schotschriften of andere schriften, gedrukt of niet gedrukt, beelden of prenten uitstalt, verkoopt of verspreidt, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met een geldboete van 26 Fr. tot 500 Fr. »

Zij voegde er echter een tweede alinea aan toe, als volgt opgesteld:

« Nochtans, zal geen straf den uitgever, den drukker, of den uitdeler kunnen worden opgelegd, wanneer de schrijver gekend is en zijn woonplaats in België heeft ». (36).

Dit laatste alinea verrechtvaardigde de commissie als volgt:

« Wat de gedrukte geschriften aangaat, is het tweede lid van het artikel het noodzakelijk gevolg van het principe door de Grondwet gehuldigd, en dat niet zou kunnen miskend worden.

« Wanneer het om een gedrukt geschrift gaat, kan de drukker natuurlijk niet gestraft worden in het geval door artikel 18 van de Grondwet voorzien. Het aldus gehuldigd principe is algemeen, het vindt zijn toepassing bij al de gedrukte geschriften, welke ook de aard ervan weze, en het kan niet miskend worden zelfs wanneer het om met de goede zeden strijdige geschriften gaat ».

De regering sloot zich bij dit amendement van de commissie niet aan, en stelde voor, het tweede alinea van het artikel af te schaffen: doch, in stede van de toepassing van artikel 18 van de Grondwet te verwerpen als zijnde vreemd aan het gebied der met de zeden strijdige strafbare geschriften, beperkte zich de minister van justitie er toe te doen opmerken dat de af te schaffen bepalingen overbodig waren, met dien verstande dat het grondwettelijk begrip van artikel 18 ook op deze soort misdrijven toegepast zou worden. (37).

Naderhand werd door de wetgever geen nieuwe verduidelijking desaangaande bijgebracht, noch bij de bespreking van de wet van 29 januari 1905, noch bij deze der wetten van 20 juni 1923, 14 juni 1926, 18 mei 1932 en 31 maart 1936, welke allen betrekking hebben op artikelen 383 en volgende van het strafwetboek, noch bij deze van de wet van 11 april 1936, waarbij de regering gemachtigd werd de invoer van vreemde ontuchtige publicaties te verbieden. (38).

Ten slotte is het niet van belang ontbloot te noteren, dat artikel 17 van het decreet van 20 juli 1831 op de pers bepaalde, dat het decreet vóór het einde van de volgende zitting zou worden herzien. In feite, werd de duur van het decreet door een wet van 19 juli 1832 verlengd tot op 1 mei 1833. De wet van 6 juli 1833 deed het opnieuw in werking treden voor onbepaalde duur. Ditzelfde decreet beheerst deze stof heden ten dage nog. (39).

* * *

Daar noch de grondwetgever, noch de wetgever het drukpersmisdrijf hadden omschreven, zou het aan de

Hoven en Rechtbanken behoren, zoniet er een bepaling van te geven, de erbij passende rechtspraak te vestigen. (40).

Kiese taak, waarbij de heer Procureur Generaal Hayoit de Termicourt deed opmerken dat «la Cour de Cassation elle-même, la régulatrice de la jurisprudence, ayant à apprécier des infractions identiques, a parfois modifié sa propre jurisprudence». (41).

Weinig begrippen zijn inderdaad zo moeilijk te kennen als dit van het drukpersmisdrijf.

J. B. NOTHOMB onderstreepte het in volgende termen in de Kamer der Volksvertegenwoordigers in 1879: «Variables à l'infini, les délits de presse échappent à toute formule générale et à toute limite arrêtée». (42).

Ook LAURENT merkte desaangaande op:

«Deze misdrijven zijn om zo te zeggen onbepaald: het beste bewijs hiervan is, de afwezigheid van elke bepaling in de wetgevingen welke deze stof in de verschillende landen van Europa beheersen». (43).

Meer onlangs, zegde de heer HAYOIT DE TERMICOURT: «La notion du délit de presse est une notion imprécise et fuyante» (44), terwijl dhr GANSHOF VAN DER MEERSCH deed opmerken: «Sans doute est-il peu de notions qui aient donné lieu à autant de discussions et de commentaires que celle du «délit de presse» et est-il, aussi, peu de notions aussi imprécises». (45).

Wanneer het reeds zo moeilijk blijkt de stof te omschrijven, hoe kieser nog wordt de taak te zeggen of de zedenschennissen, door middel van de pers gepleegd, in de categorie van de «drukpersmisdrijven» behoren, en derhalve, aan de Assisenhoven dienen te worden onderworpen, of dat, integendeel, dergelijke inbreuken met dit hoofdbeginsel niets gemeens hebben.

De eerste gerechtelijke beslissingen hebben over het algemeen besloten, dat de aanrandingen op de eerbaarheid door middel van de drukpers gepleegd, niets gemeens hadden met de gewaarborgde vrijheid om ongehinderd zijn gedachten te veropenbaren. (46).

Deze stelling werd, ondermeer, formeel aanvaard door het Hof van Brussel dat, in een arrest in 1863 bij verstek geveeld, doch zeer nauwkeurig met redenen omkleed, een vonnis had hervormd waarbij de Rechtbank van Brussel zich onbevoegd had verklaard inzake de verkoop van met de zeden strijdige brochuren.

Het arrest, dat op 19 september 1863 was gewezen, drukte zich als volgt uit:

«Overwegende dat artikelen 14, 18 en 98 van de Grondwet het kenmerk dragen van de jongste gebeurtenissen onder de vorige regering voorgekomen, en meer bepaald in verband met de drukpers en met de politieke geschriften;

«Dat uit hun oorsprong, alsmede uit hun beschikking ter vrijwaring van de vrije uiting van de denkwijze op alle gebieden, dient afgeleid dat onder *persdelict* dienen begrepen te worden, de misdrijven voortvloeiende uit het misbruik van het recht dat aan alle Belgen werd toegekend om vrijelijk hun opinies door middel van de drukpers te betuigen;

«Overwegende dat in dien zin moeten worden begrepen, het besluit van het Voorlopig Bewind van 16 oktober 1830 dat de Grondwet voorafging, en het decreet van 20 juli 1831, dat op de Grondwet volgde, decreet met betrekking tot de bij artikel 139 van de Grondwet aangehaalde artikelen».

Op deze motieven steunende, verklaarde zich het Hof bevoegd om kennis te nemen van het misdrijf, «de

brochuren waarvan sprake geen uitdrukking zijnde van gelijk welke opinie» (47).

Enkele maanden later echter, kwam het Hof, dat op verzet opnieuw gevat was geworden, vastberaden op zijn schreden terug, en aarzelde niet, in een lang gemotiveerd arrest in dezelfde zaak geveeld, zijn eigen rechtspraak te wijzigen.

Ditmaal vaststellende dat «de vrijheid door artikel 14 van de Grondwet gewaarborgd, algemeen, volstrekt, onbegrensd is, en derhalve op al de uitingen van de mening en van het verstandelijk vermogen, veropenbaard door middel van de drukpers, toepasselijk is», besliste het Hof van Brussel dat de zedenschennis in liederen, schotschriften en andere gedrukte geschriften gepleegd, werkelijk drukpersdelicten uitmaken, in den grondwettelijke zin van het woord. (48).

Het Hof van Cassatie, gevat op verhaal van het openbaar ministerie, bekrachtigde deze laatste stelling definitief, door een belangrijk arrest op 22 februari 1864 geveeld, na gelijkvormig advies van de heer Ch. FAIDER.

Dit arrest stelde een einde aan een langdurige betwisting, en besliste, dat, om het bestaan van het misdrijf vast te stellen, het oneerlijk is de brochuren welke het voorwerp uitmaken van de vervolging te beoordelen, terwijl de Grondwet deze beoordeling juist aan de jury heeft willen voorbehouden.

Na te hebben vastgesteld dat, «de grondwettelijke voorschriften (van artikels 18 en 98), door de algemeenheid van hun bewoordingen, toepasselijk zijn op alle geschriften door middel van de drukpers uitgegeven, en welke ook de stof weze waarop zij betrekking hebben», besluit het arrest dat, «onder het regime van deze grondwettelijke vrijheden, het evenmin toegelaten is de misdrijven welke door publicatie van een bepaalde reeks werken begaan werden, aan de jury te onttrekken, als het toegelaten zou zijn deze publicatie ondergeschikt te maken aan de preventieve maatregelen van de censuur of van de borgstelling». (49).

Op 28 juli 1884 bevestigde het Hof van Verbreking zijn rechtspraak, er aan toevoegende dat het uit de wetgevende werken nopens artikel 383 blijkt, dat artikel 18 van de Grondwet op de met de goede zeden strijdige geschriften toepasselijk werd erkend. (50).

Verschillende latere arresten hebben deze stelling gevestigd (51), welke de heer eerste advocaat generaal JOTTRAND in volgende termen samenvatte: «Dans ce pays aucune autorité autre que le jury ne peut se livrer à l'appréciation de la portée morale d'un écrit imprimé». (52).

Sedertdien is de rechtspraak over dat essentieel punt ongewijzigd gebleven (53).

Voor het ogenblik hebben wij ons beperkt tot het uiteenzetten van deze rechtspraak; verder zullen wij de kritiek aanhalen welke zij vanwege verschillende auteurs heeft uitgelokt, die verklaren geen vrede te kunnen nemen met deze volstreckte theorie.

* * *

Tot hiertoe, hadden wij het enkel over de met de goede zeden strijdige gedrukte *schriften*.

De vraag wordt ongemeen ingewikkelder, zodra de zedenschennis begaan werd door middel van *prenten* of andere beelden door de drukpers weergegeven (54).

Inderdaad, van dit ogenblik af rijzen drie nieuwe vragen op:

1) Moeten de *prenten*, in principe, worden beschouwd als de veropenbaring of de uitdrukking van een gedachte, van een mening of van een gevoel, en moeten zij dienvolgens onderzocht worden uit het oogpunt

van de «drukpersdelikten» wanneer zij als grondslag van een inbreuk hebben gediend?

2) In bevestigend geval, moeten *al* de prenten of gedrukte beelden beschouwd worden als hebbende recht op de bijzondere waarborgen aan de drukpers voorbehouden, of moeten hiervan integendeel de prenten en beelden strijdig met de goede zeden uitgezonderd worden?

3) Welk lot zal, in alle geval, moeten worden voorbehouden aan de prent welke van een tekst begeleid is die deze prent omvat, of welke van een tekst is voorzien die een titel of een legende uitmaakt, die op deze prent betrekking heeft?

Laten wij vooreerst de eerste twee punten onderzoeken.

Wanneer wij de rechtsleer raadplegen, dan treffen wij er een ongemene verscheidenheid van meningen aan. Zelfs de meest gespecialiseerde auteurs bleven niet gevrijwaard van zekere tegenstrijdigheden en ommekeer.

Aldus het geval, bij voorbeeld, met de heer SCHUERMANS, schrijver van de «Code de la presse», dat schijnbaar het volledigste en het meest aangehaalde commentaar uitmaakt van het decreet van 20 juli 1831 en van de wetten ter aanvulling van dit decreet genomen.

In 1861, verscheen de eerste uitgave van dit werk. SCHUERMANS verdedigde er de stelling in, dat de zedenschennis door middel van de drukpers bedreven, *nooit* een persdelikt uitmaakt. Inderdaad, zegde hij, zijn de met de goede zeden strijdige schriften en beelden grafische of beschrijvende weergaven van materiële voorwerpen, zodat zij geen uitdrukking zijn van de vrijheid meningen te veropenbaren (55).

Schrijver besloot formeel dat deze feiten hetzij zij werden begaan door middel van geschriften, hetzij zij werden bedreven door middel van prenten, aan de correctionele rechtsmacht moesten worden onderworpen, en geenszins aan de jury (56).

Twintig jaar later verscheen, in 1881, de tweede uitgave van hetzelfde werk, intussen aanzienlijk aangevuld.

De heer SCHUERMANS verdedigde er ditmaal een volstrekt tegengestelde stelling, hierin de jongste evolutie van de rechtspraak bijtredende.

«Schrijver van bijliggend werk, zegde hij, aarzelt niet het voorbeeld te volgen dat hem door het Hof van Brussel werd gegeven; zoals het Hof, komt hij op zijn stappen terug, en nadat hij de stelling heeft verdedigd dat de zedenschennissen «drukkerijmisdrijven» waren en geen «drukpersdelikten» in de volle juridische betekenis van deze uitdrukking» (57).

Ditmaal bij het probleem van de prenten stilstaande, verdedigde SCHUERMANS desaangaand een radicale stelling: voortaan moesten, volgens hem, niet alléén de met de goede zeden strijdige *geschriften* beschouwd worden als «drukpersmisdrijven», doch tevens, en ten zelfden titel, de zedenschennissen door middel van eenvoudige *prenten* begaan, *zelfs zonder toevoeging van enige gedrukte tekst of woord* (58).

Net zoals de bedervende of lasterlijke druksels, zegde hij, geven deze soort onzedige druksels aanleiding tot beoordeling van de morele draagwijdte der vervolgde druksels alsmede van de weerslag welke zij op de maatschappij kunnen hebben, beoordeling welke de Grondwet juist aan de jury heeft willen voorbehouden, omdat zij deze als de werkelijke vertegenwoordigster van de openbare opinie beschouwt (59).

En de schrijver besloot met deze vraag:

Waarin verschilt, onder oogpunt van de uitdrukking

ener gedachte, de tekst welke zedenschennende beschrijvingen voorstelt, van dezelfde zedenschennende beschrijvingen door middel van de tekening vertolkt (60).

DUCHAINE, die rond ditzelfde tijdstip aan het drukpersmisdrijf een thesis wijdde, trad deze zienswijze eveneens bij, beweerende dat de inbreuken voorzien door artikel 383 van het strafwetboek, *steeds* een druppersdelikt uitmaken.

Evenals SCHUERMANS, weigerde DUCHAINE enig onderscheid te maken tussen de zedenschennende prenten en de andere. *Allen*, zegde hij, moeten naar het voorschrift van artikel 98 van de Grondwet worden behandeld, «la presse à images étant un moyen de publication d'idées comme l'autre presse» (61).

Voornamelijk twee argumenten komen zijn stelling staven:

Het eerste, reeds hoger uiteengezet, overweegt zoals het Hof van Brussel het in een bepaald geval reeds gedaan had, dat de beelden en de prenten, net zoals de boeken en de dagbladen, produkten zijn van de drukpers, zodat geen enkele reden voorhanden is om een onderscheid te maken tussen de mening welke onder vorm van letters wordt veropenbaard, en deze welke onder vorm van prenten wordt vertolkt. Schrijver besluit desaangaand dat «het feit van prenten uit te stallen of uit te delen welke met de goede zeden strijdig zouden zijn, dan alleen een misdrijf zal uitmaken wanneer deze prenten werkelijk strijdig zullen zijn met de zeden, zodat het moreel karakter dezer prenten dient te worden beoordeeld, beoordeling welke aan de jury toekomt» (62).

Het tweede argument vindt zijn oorsprong in het voordeel van de «trapsgewijze verantwoordelijkheid» die aan de druppersdelikten wordt voorbehouden. Want, zegt de schrijver, «zijn de bijzondere stelregels welke de Grondwet ten voordele van de drukker en van de uitdeler heeft voorzien, en welke gemakkelijk te rechtvaardigen zijn wanneer het om schriften gaat, dan niet in dezelfde mate onmisbaar wanneer het om prenten gaat? En heeft soms de bewerker van een prent of van een caricatuur niet hetzelfde belang als de schrijver, om vrij te blijven van alle hinder voor de publicatie van zijn gedachten?» (63).

En hij verwijst naar Benjamin CONSTANT, die in 1817 de Kamer der Volksvertegenwoordigers van Frankrijk toeriep: «Menacez, enfermez un imprimeur, et la frayeur, je n'ose pas dire la terreur, sera telle que, ne manquant jamais d'écrivain pour dire la vérité, vous ne trouverez jamais personne pour l'imprimer». (64).

Het arrest van Brussel van 27 december 1838 waarover DUCHAINE het had, was echter door het Hof van Cassatie verbroken geworden.

Bij zijn arrest van 27 december 1838, had het Hof van Brussel beslist «dat geen enkele reden voorhanden is om een onderscheid te maken tussen een gedachte welke in letters wordt omgezet, en een gedachte welke in prenten wordt vertolkt; dat wel integendeel, de algemeenheid van artikel 14 van de Grondwet vereist dat zij op één en dezelfde lijn zouden worden geplaatst, door de eene dezelfde waarborgen toe te kennen als de andere». (65).

Bij arrest van 28 maart 1839, oordeelde het Hof van Cassatie integendeel, dat de uitstalling en de verspreiding van met de goede zeden strijdige prenten een gewoon misdrijf uitmaakt, dat tot de bevoegdheid van de correctionele rechtbanken behoort. Tot staving van deze stelling maakte het Hof van Cas-

satie volgend onderscheid: de gedrukte prenten, niettegenstaande zij produkten van de pers zijn, in de meest brede zin van het woord, zijn niets anders dan de voorstelling van materiele voorwerpen, en zijn niet *rechtstreeks* de uitdrukking van de gedachte of de veropenbaring van een mening, in de zin door de Grondwet aan deze uitdrukking toegekend; het Hof besloot hieruit, dat dienvolgens niet kon aanvaard worden dat de misdrijven door publicatie van prenten gepleegd, als drukpersdelikten zouden worden beschouwd. ⁽⁶⁶⁾.

Weze hierbij opgemerkt, dat het Hof van Cassatie aldus, in het begin, geen onderscheid maakte tussen de zedenschennende prenten en de andere, beschouwende dat *al* de prenten aan de bevoegdheid van de jury ontsnapten.

Een soortgelijk argument werd in Frankrijk vooropgesteld om de ongrondwettelijkheid van de wet van 1835 op de caricaturen te verhelpen: een prent zegde men, verschilt hierin van een druksel, dat de eerste beroep doet op *de zinnen*, terwijl de tweede aanspraak maakt op *het verstand*.

Dergelijke argumenten werden door SCHUERMANS als sofismen betiteld. Inderdaad, zegde hij, « la gravure, si elle est répréhensible, s'adresse, tout comme l'imprimé, à l'intelligence, à la volonté, au sentiment, ces trois facultés de l'âme humaine: à l'intelligence, pour lui faire saisir une allusion outrageante, à la volonté, pour la provoquer à une détermination condamnable, au coeur, pour le pervertir ».

Zelfde kritiek vanwege de Pandectes belges, waar men leest: « Het is deze betekenisvolle beslissing (N.B. het arrest van Brussel van 27 december 1838), die door het Hof van Cassatie op 28 maart 1839 verboden werd. Wij blijven bij onze mening dat het Hof van Cassatie verkeerd heeft geoordeeld, en de motivering zelve van zijn beslissing toont de gevaren van zijn stelling aan ». ⁽⁶⁷⁾.

De schrijvers van de Pandectes besluiten even categoriek:

« De feiten welke door middel van de drukpers worden gepleegd, geven aanleiding tot de toepassing van artikel 18 van de Grondwet. Wanneer de beelden of prenten door middel van het drukken of van een gelijkaardig middel werden bekomen, vallen zij dus onder het bijzonder regime van de drukpers. In het tegenovergesteld geval, komen zij onder het gewoon regime te staan, zoals de niet-gedrukte geschriften. Het bleek minstens overbodig een zo evident begrip voorop te stellen bij gelegenheid van artikel 383 van het strafwetboek ». ⁽⁶⁸⁾.

* * *

Tussen deze twee stellingen in, waarvan de ene zegt dat de prenten *nooit* de veropenbaring van een gedachte uitmaken, terwijl de andere integendeel verzekert dat zij het *steeds* zijn, heeft zich ten slotte een tussenopvatting weten op te dringen, waartegen echter vele auteurs opkomen, zoals wij verder zullen zien.

Volgens deze derde opinie, bestaat er aanleiding tot onderscheid, volgens de aard zelve van de betrokken prenten.

Wanneer het gaat om gewone prenten, dan moet de door middel van deze prenten gepleegde inbreuk aan de jury worden onderworpen.

Wanneer het echter om met de goede zeden strijdige prenten gaat, moet hen een ander lot worden voorbehouden: in tegenstelling met de andere pren-

ten, zullen zij zich niet kunnen beroepen op de vrijheid van de drukpers, en zullen zij ingeval van inbreuk vóór de gewone correctionele rechtsmachten moeten verwezen worden.

LAURENT is voorstander van dit systeem. ⁽⁶⁹⁾.

Ook THONISSEN verdedigt dit standpunt; hij oordeelt dat de stellers van artikel 383 van het strafwetboek deze mening waren toegedaan, wijl anderszijds deze oplossing de enige is welke overeen te brengen is met de beweegredenen die het Congres hebben aangezet bijzondere waarborgen aan de vrijheid van de drukpers toe te kennen. ⁽⁷⁰⁾.

Aan de woorden van MORIN herinnerende, welke nopens de franse grondwet zegde: « En rétablissant la liberté des opinions, la Charte avait en vue les écrits qui parlent à l'intelligence et non les dessins qui parlent aux yeux » ⁽⁷¹⁾, beweerde THONISSEN dat de strafbaarheid van de zedenschennende prenten en beelden in het oog springt, zodat de tussenkomst van de jury, vertolking van de openbare opinie, niet vereist is om de aard en de bedoeling er van te kenmerken, gezien dergelijke feiten niets anders zijn dan « de materiele voorstelling van een onachtzame daad, van een gemeen feit waarbij geen veropenbaring van hetzij welke gedachte te pas komt ». ⁽⁷²⁾

GIRON raakt de grond van het probleem niet aan, en beperkt er zich toe vast te stellen, dat het uit artikels 14 en 18 van de grondwet blijkt, dat als drukpersmisdrijven moeten worden beschouwd, *al* de misdrijven gepleegd door misbruik van de persvrijheid, in deze laatste uitdrukking eveneens begrepen zijnde, het feit zedenbedervende gedrukte geschriften te koop te stellen of uit te delen. ⁽⁷³⁾.

Wat HAUS aangaat, deze schrijver treedt het standpunt van THONISSEN bij:

« Le délit commis par des images qui blessent les mœurs », schrijft hij, « ne peut être considéré comme un délit de presse dans le sens de la Constitution. Le caractère délictueux des dessins, gravures ou tableaux obscènes saute aux yeux. *Res ipsa in se solum habet*, mais ces sortes de productions ne renferment l'expression d'aucune idée, d'aucune opinion, elles s'adressent aux sens et non à l'intelligence » ⁽⁷⁴⁾.

Ook BELTJENS sluit zich hierbij aan:

« Le prévenu poursuivi pour avoir publié, ou exposé en vente des images constituant des outrages aux mœurs n'est pas protégé par l'article 98 de la Constitution ». ⁽⁷⁵⁾.

Wat betreft het Hof van Cassatie, dit schijnt ons een soortgelijk onderscheid terzake te willen maken. Wij vonden slechts een beperkt aantal arresten betreffende deze aangelegenheid. Gezien elk arrest van het Hof van Cassatie bepaalde en concrete gevallen behandelt, zodat elke uitbreidende verklaring ervan uitgesloten blijkt, zullen wij ons er toe beperken de motivering weer te geven van de arresten welke ons als de meest kenschetsende zijn voorgekomen.

Een arrest door het Hof van Cassatie op 11 januari 1886 gewezen, behelst volgende motivering:

« Attendu que les images qui font l'objet des poursuites ne sont incriminées que parce qu'elles constituent des outrages aux mœurs, et qu'ainsi qualifiées elles ne sont pas protégées par l'article 98 de la Constitution ». ⁽⁷⁶⁾.

Meer uitvoerig, is een arrest door hetzelfde Hof op 15 maart 1897 geveeld:

« Attendu que des images obscènes, représentations d'un fait brutal ne s'adressant qu'aux sens, ne

constituent pas la manifestation d'une opinion ou d'une pensée dont le caractère délictueux pourrait être sujet à appréciation ;

« Attendu que c'est pour ce dernier cas seulement que l'article 98 de la Constitution, en vue de garantir la liberté de la presse et des opinions, a déferé au jury les délits commis par la voie de la presse. »

Een ander arrest, in 1901 door het Hof van Cassatie verleend, treedt hetzelfde standpunt bij, en stelt vast dat « les figures ou images contraires aux bonnes mœurs ne sont pas l'expression d'une pensée s'adressant à l'intelligence, mais sont *des objets matériels faisant appel aux sens*, dont le caractère délictueux est une question de fait, et non une question d'opinion ». (78).

Verschillende arresten hebben deze stelling bijgetreden. (79).

* * *

Meer dan één auteur verklaarde zich bij deze stelling niet te kunnen aansluiten. Dergelijke onderscheiden, welke zij als willekeurig beschouwen, hebben inderdaad voor gevolg, zeggen zij, dat aan de ontuchtige prenten een ander lot wordt voorbehouden dan aan de teksten welke met de goede zeden strijdig zijn.

Bij deze auteurs vernoemden wij reeds SCHUERMANS en DUCHAINE.

En vertrekkende van het standpunt dat de tussenkomst van de jury onontbeerlijk is om de « gedachte » te beoordelen die in een pornografisch geschrift voorkomt, is het dan inderdaad onredelijk vol te houden dat de pornografische prent niet noodzakelijk, en op zichzelf, van alle « gedachte » onbloeit is, zodat, in alle geval, deze laatste vraag aan de jury zou dienen onderworpen voor de prent zoals zij gesteld wordt voor de tekst ?

Verschillende schrijvers verklaren zich voorstanders van deze stelling.

In zijn boek over Publiek recht, schrijft ERRERA onder meer :

« On a exclu de la compétence du jury les images contraires aux bonnes mœurs, quoiqu'elles rentrent bien certainement dans la notion constitutionnelle du délit de presse, lorsqu'elles sont reproduites par ce procédé. En droit, la distinction entre l'expression de la pensée par signes alphabétiques et par images reproduites mécaniquement ne se justifie pas ». (80).

Deze opvatting deelt ORBAN eveneens (81).

Doch nergens wordt deze zienswijze met meer kracht uitgedrukt dan in de Pandectes Belges, waar men leest :

« Nous avons peine à comprendre à l'aide de quelles subtilités on parvient à créer des distinctions entre l'outrage à la pudeur commis par une image ou par un texte imprimé. Sans doute, s'il s'agit d'un dessin tracé à la main, ce sera un délit ordinaire, analogue à celui qui se commet par un manuscrit.

« Mais que la presse reproduise ou une figure, ou la lettre moulée, n'est-ce pas la même chose à tous les points de vue. Ne dépeint-on point des scènes aussi choquantes par la plume que par le burin ? N'est-ce pas toujours l'intention du prévenu qu'il y a à considérer, et la même obsession déshonorable qui a pesé sur l'écrivain n'a-t-elle pas conduit le crayon de l'artiste ? »

En de schrijver besluit :

« Sans doute, l'indécence de certaines gravures saute aux yeux ; mais n'en est-il pas de même de la plupart des livres obscènes ». (82).

Ziedaar de opwerpingen welke diegenen vooropzetten die de zedenschennis op gelijke voet stellen of zij gepleegd weze door prenten of door gedrukte teksten, en tot het besluit komen dat er aanleiding bestaat *al* deze misdrijven voor de assisenhoven aanhangig te maken.

Wanneer wij dit argument nu echter omkeren, en integendeel, de stelling bijtreden van de rechtspraak die, mits alle uitdrukking van een gedachte aan *de pornografische* prenten te ontkennen, tot hun verwijzing besluit voor de correctionele rechtsmachten, — kan men dan niet billijk volhouden dat de argumentatie inzake de prenten vooropgezet, eveneens voor *de louter pornografische geschriften* gelden kan ?

Aldus redeneert dhr ORBAN waar hij schrijft :

« En ce qui concerne les produits pornographiques de la presse, la doctrine et la jurisprudence font aujourd'hui une distinction.

« Ils refusent le caractère de délits de presse, justiciables du jury, aux *images* ou *dessins obscènes* non accompagnés d'un texte quelconque. Au contraire, le jury est seul compétent, à l'exclusion des tribunaux correctionnels, pour juger les écrits obscènes et libidineux. Nous sommes plutôt d'avis que même les écrits devraient être traités comme les images obscènes.

Sans doute le images et les dessins s'adressent aux sens et non à l'esprit, et il est difficile d'y voir l'expression d'une opinion, ni même d'une pensée ou d'une idée quelconque. En est-il autrement des écrits licencieux et érotiques ? Nous ne le croyons pas » (83).

Bij deze beschouwingen zullen wij, op het einde van huidige uiteenzetting, meer breedvoerig blijven stilstaan.

* * *

Voorafgaandelijk blijft ons inderdaad na te gaan, hoe de derde vraag dient te worden opgelost in verband met de prenten : namelijk, welk lot hun zal moeten voorbehouden worden, wanneer deze prenten in een tekst omvat worden, of wanneer zij door een titel of hetzij welk opschrift begeleid worden, waarmede zij een geheel vormen.

Voorzeker is dit vraagstuk niet het minst delikaat om op te lossen. Op zich zelf reeds, zou het een afzonderlijke studie vergen. Wij zullen er ons dan ook toe beperken het probleem te situeren.

Bij de moeilijkheden welke onder dat oogpunt oprijzen — en dan spreken wij nog niet van de onderscheidelijke persoonlijke verantwoordelijkheid van de tekenaar enerzijds en van de steller van de tekst anderzijds (84), — vermelden wij in het bijzonder de kwestie van de bevoegdheid van de rechtsmacht : welke rechtsmacht zal inderdaad bevoegd zijn om van dit misdrijf met gemengd karakter kennis te nemen, en meer bepaald, wanneer het zal gaan over inbreuken gepleegd door middel van ontuchtige prenten welke door om het even welke tekst, titel, opschrift of legende vergezeld zijn.

Hier nogmaals, wordt over de oplossing geredetwist.

Rechtsleer en rechtspraak hebben aangenomen dat, wanneer deze prenten van een tekst begeleid zijn, en de rechter in deze tekst elementen van schuld moet opsporen, het misdrijf door prenten gepleegd een drukpersmisdrijf zal worden, omdat de rechter aldus moet overgaan tot de beoordeling ener gedachte. (85).

Integendeel, wanneer het over zedenschennis gaat, zal dit misdrijf tot de bevoegdheid van de correctionele rechtbank behoren, indien de pornografische betekenis der prenten uit het enkel zicht ervan

voortvloeit, zonder dat het nodig weze deze met de tekst en met de legende te belichten. (86).

Ten slotte, en zoals dhr Advocaat Generaal STRYCKMANS het in zijn recente rede deed opmerken, « kunnen anderzijds aan de correctionele rechtbanken onderworpen worden, de vervolgingen die enkel de prenten ener publicatie beogen, wijl deze prenten op zichzelf strijdig zijn met de goede zeden, abstractie gemaakt van de tekst, niettegenstaande deze tekst eveneens strijdig is met de goede zeden » (87).

Bij deze rechtspraak rijzen enkele beschouwingen op.

Voorzeker is de rechter door de termen van de betichting gebonden, en behoort het aan het parket deze betichting te omlijnen, met het gevolg dat de beklagde vóór de ene of vóór de andere rechtsmacht zal verzonden worden.

BELTJENS merkt echter terecht op :

« Les parquets ont l'habitude de poursuivre le fait de la reproduction de l'image obscène, devant les tribunaux correctionnels, sans s'inquiéter du texte explicatif imprimé, et la jurisprudence leur donne raison. Il en résulte que deux poursuites pourraient être exercées pour la même manifestation de la pensée, l'une contre l'image, devant le tribunal correctionnel, l'autre contre le texte explicatif, devant le jury » (88).

Uit strafrechtelijk oogpunt, vormen bovendien tekst en prent een onverdeelbaar geheel, het inzicht terzake één zijnde. Derhalve, « que les illustrations soient l'accessoire de l'écrit, ou que le texte ne soit qu'une légende sous une caricature, il n'y a pas lieu d'établir une distinction dans l'appréciation du fait punissable » (89).

Ten slotte, indien door het parket de samenhang wordt ingeroepen, zullen bij toepassing van artikel 226 van het Wetboek van strafvordering, de ontuchtige prenten welke een tekst zouden vergezellen, vóór de jury dienen verzonden te worden. Zodat men tot het zonderling resultaat zal komen « de rechtsmacht volledig afhankelijk te zien worden van het feit te weten of de prent een titel, een legende of een opschrift heeft, hoe beknopt deze ook wezen » (90).

Bovendien, hoe zal men, ten aanzien van hun draagwijdte en van hun interpretatie, een opschrift kunnen afscheiden van de prent welk het vergezelt, of de prent van het opschrift dat zij illustreert ?

Het Hof van Brussel merkte terecht op : « La caricature est faite pour l'écrit, comme l'écrit est fait pour la caricature » (91) en een onlangs gewezen vonnis van de Rechtbank van Brussel herinnerde hieraan door op te merken dat « le dessin fut fait pour l'écrit, comme l'écrit fut fait pour le dessin ». (92)

Zal ten andere de rechter niet willekeurig in zijn nasporingen beperkt worden, wanneer hij verplicht zal zijn enkel de ogen op de prenten te werpen, terwijl hij gehouden is deze te sluiten wanneer het om de tekst gaat die dezelfde prent omvat ?

Door de termen van de betichting zelf begrensd, zal hij blijkbaar geen andere inbreuken, hoe opvallend deze ook mogen wezen, kunnen vaststellen, daar hij hiervoor door de betichting niet gevat is, en desaan gaande ten andere niet bevoegd zou zijn (93).

Daarom ook hebben de parketten de gewoonte aangenomen, wanneer zij enkel voor de ontuchtige prenten vervolgen, en wanneer teksten deze vergezellen, in hun vorderingen te bepalen, dat alléén de prenten worden vervolgd « bij uitsluiting van de tekst ».

Ongetwijfeld is deze oplossing essentieel geschikt en van praktische aard. De opwerpingen welke wij hier-

boven aanhaalden, tonen, menen wij, niet minder aan hoe betrekkelijk deze oplossing is.

* * *

Is in dit alles de reden te vinden, waarom de parketten zich, sedert lange jaren, onthouden vervolgingen in te spannen wanneer zij met gedrukte geschriften te doen hebben welke zedenschennend zijn, of van de grootste voorzichtigheid getuigen, wanneer de prenten of andere beelden waarvoor zij wensen te vervolgen, door een titel, opschrift of tekst vergezeld zijn ?

In feite moet, buiten de moeilijkheden welke wij reeds uiteenzetten, nog rekening gehouden worden met deze welke de rechtspleging van het Assisenhof bijbrengt.

De problemen welke met deze jurisdictie gepaard gaan, zijn eenieder bekend. De laatste jaren maakten zij het voorwerp uit van meerdere grondige werken en mededelingen. (94)

Het moge volstaan, om in het kader van het huidig verslag te blijven, er op te wijzen hoezeer het voor de openbare zedelijkheid schadelijk kan zijn, pornografische perszaken voor de assisenhoven te verzenden.

Het gevaar voor onverantwoorde vrijspraken, dat weliswaar aan andere categoriën van vóór het Assisenhof te verzenden feiten gemeen is, kan echter niet worden onderschat, en is hier van aard de misdadigheid aan te moedigen eerder dan deze daadwerkelijk te beteugelen.

Zou men nochtans kunnen betwisten dat wij met een volstrekt abnormale toestand te doen hebben ?

Wij zegden het bij de aanvang reeds : talrijk zijn de processen-verbaal en de klachten die de parketten bereiken inzake zedenschennis door middel van de drukpers gepleegd.

Nochtans — de statistieken bewijzen zulks — zijn de acties welke op dat gebied vóór de Assisenhoven aanhangig gemaakt worden praktisch onbestaand.

Verwijzen wij naar cijfers : zij hebben allen betrekking tot vervolgingen op grond van artikel 383 van het strafwetboek ingespannen.

Voor het Assisenhof van Brabant, dagtekenen de laatste vervolgingen desbetreffend van het jaar 1941, terwijl de twee voorlaatste vervolgingen van 1934 en van 1927 dagtekenen. (95)

Wat betreft de provincie Antwerpen, bleven, sedert het in voege treden van het strafwetboek de vervolgingen beperkt tot drie zaken : zij werden respectievelijk in de jaren 1899, 1909 en 1925 behandeld. (96)

In Oost-Vlaanderen, en nogmaals sedert het bestaan van het strafwetboek, treffen wij slechts vier vervolgingen aan : in 1892, 1906, 1924 en 1930. (97)

In Luik telt men vijf verzendingen, gaande van 1877 tot 1904. Sedert meer dan een halve-eeuw werd vóór het assisenhof geen vervolging meer ingespannen. (98)

In West-Vlaanderen, wordt geen enkele vervolging na 1900 meer gemeld. De enige drie zaken welke vóór dit Assisenhof werden verwezen, eindigden trouwens alle drie met een vrijpraak. Daaronder bevinden zich twee zaken welke een zekere ruchtbaarheid hebben gekend : het betreft de vervolgingen ingespannen lastens de schrijver Georges EECKHOUD wegens zijn boek « Escal Vigor », en deze lastens Antoine-Louis, gezegd Camille LEMONNIER, voor zijn werk, « L'Homme en amour ». (99)

Het Hof van Assisen van Henegouwen had enkel van vijf vervolgingen te kennen, en zulks tussen de jaren 1892 en 1929. (100)

Wat betreft de Hoven van Assisen der provinciën Namen, Limburg en Luxemburg, werd sedert het in

voege treden van het strafwetboek van 1867 *geen enkele* zaak van deze aard ter rol ingeschreven.

Ziedaar ongetwijfeld een paradoxale toestand.

Talrijke redenen kunnen deze uitleggen.

De eerste, welke inhetoogspringend is, is het gevaar voor vrijspraken.

Dhr Procureur Generaal MEYERS onderlijnde het als volgt :

« Un acquittement prononcé (dans ces conditions) par le jury cause à la morale publique une blessure grave. Le livre poursuivi est signalé à l'attention de tous. On lui a fait une réclame de premier ordre. L'acte d'accusation l'a fait connaître. Avant l'audience, une foule de curieux l'ont lu et commenté. Si un verdict de non-culpabilité intervient, ce sera un triomphe. On verra dans les librairies ce volume à la bonne place, entouré d'une bandelette : « Acquitté par le jury ». (101)

Hierbij zelf de meest voordelige hypothese in aanmerking nemend, deze waarbij de vervolgingen eventueel een sukses zouden geboekt hebben, besloot dhr Procureur Generaal — nadat hij de ingewikkelde rechtspleging van het assisenhof had beschreven, aan de speciale regels had herinnerd welke inzake drukpersmisdrijven in aanmerking komen, en erop had gewezen dat spijs de langdurigheid der debatten, slechts geringe resultaten konden worden bekomen, gezien de lage straffen door het wetboek voorzien — met humor dat om tot een dergelijk resultaat te komen « il avait fallu à chaque fois, aligner une batterie de canons pour abattre un moineau ». (102)

Het is hier niet de geschikte plaats — en het ligt evenmin in onze bedoeling — om het bilan op te maken van de kritieken welke ten overstaan van de inrichting der jury werden opgestapeld. Voor- en tegenstanders van deze rechtsmacht hebben, sinds het bestaan ervan, hierover naar believen geredetwist, en aan hun goed- of afkeuring desaangaand uiting gegeven.

Eén feit staat vast : dat de rechtspleging van het assisenhof verouderd is, en hierdoor ontoereikend geworden is. Zij is, zegde dhr Hayoit de Termicourt, « lente, spectaculaire, ouvre la porte à mille diversions et par là même est parfois un obstacle à la vraie justice. » (103)

Hetzelfde standpunt vervoegde ORBAN waar hij schreef :

« A quoi bon accorder l'éclat d'une solennelle procédure d'assises aux poursuites toujours scandaleuses des obscénités de la presse. » (104)

Weze het ons ten slotte toegelaten, aan het oordeel te herinneren van dhr Procureur Generaal emeritus CORNIL die, nadat hij zich een vurig voorstander voor het behoud van de jury in politieke en criminele zaken had getoond, niettemin als volgt besloot wanneer het over drukpersmisdrijven gaat :

« Pour ce qui est des délits de presse, le recours au jury s'indique d'autant moins, qu'il est pratiquement tombé en désuétude, et que la plupart des délits de presse sont jugés aujourd'hui par les tribunaux civils, auxquels l'action en réparation du préjudice est déferée seule par la victime ». (105)

Het belang dat aan al deze elementen moet gehecht worden kan voorzeker niet onderschat worden.

* * *

Bestaat er een middel om de toestand te verhelpen welke wij beschreven hebben, en die onvermijdelijk moest leiden tot het uitblijven van vervolgingen dat wij vaststelden ?

Daar onze wetgevende kamers, tot heden geen bepa-

ling hebben gegeven van het drukpersmisdrijf, zoals zij evenmin het politiek misdrijf hebben bepaald, lieten zij de zorg over aan de rechterlijke macht, in elk afzonderlijk geval te verklaren of een zogezegd misdrijf ja dan neen het karakter vertoont van een politiek of van een persmisdrijf.

« Lorsque des faits sont prévus mais non définis par la loi » zegde dhr eerste advocaat generaal JORTRAND, « il y a lieu à interprétation des expressions dont s'est servi le législateur, et cette interprétation est du domaine de la Cour de Cassation qui a à rechercher si le juge du fond leur a donné leur sens normal, résultat de l'esprit de la loi, de l'usage, de la doctrine et aussi du bon sens ». (106)

Wij hebben hoger breedvoerig aangehaald welke interpretatie door het Hof van Cassatie gegeven werd betreffende de gevallen waarover wij het hebben.

Is het volgend onderscheid, gemaakt door dhr ORBAN in zijn werk over publiek recht, nochtans niet denkbaar waar hij zegt :

« Nous avons peine à trouver dans les écrits imprimés obscènes des délits intellectuels, de pensée ou d'opinion. Au surplus ne faut-il pas distinguer entre les écrits développant des idées corruptrices, des pensées érotiques, et des textes purement descriptifs, valant des images ou des dessins, et ne parlant à l'imagination, plutôt qu'à l'esprit, que pour le souiller et faire appel par son aide aux bas instincts de la bête humaine. » (107)

En is het uitgesloten, dat de rechtspraak inzake de zedenschennende *louter beschrijvende geschriften* dezelfde oplossing in overweging zou nemen, welke voor de ontuchtige *prenten* uiteindelijk aanvaard werd ?

Is hetzelfde onderscheid niet denkbaar inzake geschriften, dat betreffende de prenten werd gemaakt ?

Want indien het juist is dat « een bedervende gedachte niettemin een gedachte is » (108), dan neemt zulks niet weg dat er vereist wordt dat minstens toch een gedachte, hoe elementair ook, voorhanden weze, wat evenwel betwistbaar blijkt, wanneer men met louter beschrijvende zedenschennende geschriften te doen heeft.

En is het niet oprecht moeilijk deze laatste geschriften bij de drukpersmisdrijven te rangschikken zoals zij door het Hof van Cassatie werden gedefinieerd, « ceux qui ont pour base un écrit imprimé contenant l'énonciation de pensées destinées à être répandues dans le public » ? (109)

Zonder zelfs zo ver te gaan als dhr DOR die noteert « dat artikel 98 van de Grondwet, waarbij aan de jury de kennisneming wordt opgedragen van de misdrijven door middel van de pers gepleegd, als voornaamste doel heeft de vrije bespreking van de gezagsdaden te vrijwaren » (110), hoe zal men nochtans, in de huidige stand van de rechtspleging, deze laatste in overeenstemming brengen met het criterium door de heer ERRARA nopens de jury uitgedrukt :

« La compétence du jury est en rapport avec la libre manifestation de la pensée. Là où celle-ci n'est pas en péril, la juridiction ordinaire reprend son cours ». (111)

Wat er ook van zij, blijkt geen andere oplossing mogelijk, zodra men voor de pornografische louter beschrijvende geschriften evenals voor de andere geschriften aanvaardt, « dat de ongeoorlooftheid ervan niet kan beoordeeld worden zonder dat de rechter tot de beoordeling of de discussie moet overgaan van een tekst welke een gedachte of een denkwijze uitdrukt ». (112)

Al de schakeringen welke met deze beoordeling ver-

band houden, werden door dhr Hayoit de Termicourt in één zinsnede als volgt samengevat :

« Sans doute il ne s'agit pas nécessairement ici d'une opinion au sens étroit du terme (opinion philosophique, politique ou scientifique), il suffit d'une pensée quelconque. Il n'en demeure pas moins que l'écrit doit être une œuvre intellectuelle, le produit ou l'expression d'un travail de la pensée. » (113)

Een onderscheid zou kunnen gemaakt worden : wanneer een geschrift enkel zedenschennend is ingevolge een vooropgezet systeem — verdediging van de zelfbevredestiging of van de homosexualiteit bij voorbeeld — en zelfs indien dit geschrift een pornografisch karakter vertoont ingevolge het verdedigd stelsel, de uitgekozen voorbeelden, of de aangeboden ontledingen (114), dan zal kunnen aangenomen worden dat een dergelijk schrift de weergave kan uitmaken van een mening, van een gedachte of van hetzij welk gevoelen, in den breedsten zin hieraan door de rechtspraak gehecht.

Indien echter, integendeel, een geschrift enkel zedenschennend is ingevolge het beschrijvend karakter van de laagste en van de meest stelselmatige onzedelijkheid, is men dan niet gerechtigd zich af te vragen waarin een dergelijke tekst van een ontuchtige prent verschilt ?

Wanneer men aanneemt dat, in tegenstelling met de andere gedrukte prenten, de pornografische beelden van alle gedachte beroofd zijn — en is de ontuchtige tekening nochtans wat anders dan de vertolking van een beeld opgevat door de geest ? (115) — is het dan noodzakelijkerwijze uitgesloten dat een soortgelijk onderscheid zou kunnen gemaakt worden wat betreft de « louter beschrijvende » teksten, dat wil zeggen deze teksten welke, net zoals de prenten, uitsluitend bestemd zijn om op de zinnen beroep te doen, en waarvan de strafbaarheid in het oog springt zonder dat de tussenkomst van de jury noodzakelijk zou zijn om er de aard en het doel van te kenschetsen ?

Voorzeker zal voor de rechter de moeilijkheid kunnen opgeworpen worden de « louter beschrijvende » pornografische schriften van de andere te onderscheiden.

De moeilijkheid bestaat ongetwijfeld. Zij blijkt niet onoverkomelijk te zijn.

In veel gevallen zal trouwens geen aarzeling mogelijk zijn, zodanig walgelijk is zekere gespecialiseerde literatuur.

Zal men opwerpen dat de beoordeling welke aldus aan de rechter gevraagd wordt, dezès bevoegdheid te buiten gaat, en dat de macht te beoordelen of een gedrukte tekst al dan niet de uitdrukking van een gedachte uitmaakt, buiten het kader van zijn bevoegdheid valt, gezien deze beoordeling, volgens de wens van de Grondwetgever, aan de jury niet kan ontsnappen ?

Werd dit appreciatievermogen in feite door de rechtspraak aan de rechter niet reeds toevertrouwd wanneer het om pornografische prenten gaat ?

Volgend geval maakte rechtspraak, waarin prenten ter sprake kwamen waarvan de onzedelijkheid niet betwist werd, en waarbij enkel de bedoeling waarmede een uitgever beziel was in aanmerking kwam.

Het liet toe een delikaat en belangrijk punt vast te stellen, waarbij de immuniteit werd bevestigd ten voordele van de wetenschappelijke, didactische en documentaire werken.

Tijdens de maand juni 1928, had de Franse kunstuitgever Maurice EXTEENS twee exemplaren aan een Luikse boekhandelaar opgezonden van een werk dat getiteld was « *L'œuvre gravé et lithographié de Félicien Rops* ». Bij de vier boekdelen die het werk samenstelden, was voor elk exemplaar een afzonderlijke kft gevoegd, waarin, zonder tekst noch opschrift, ontgen-

sprekelijk zedenschennende platen weergegeven werden die deel uitmaakten van het werk van deze zelfde kunstenaar.

De correctionele rechtbank van Luik sprak de betichte vrij — hij was tegelijk de steller en de uitgever van het werk — om reden de weergave van de zedenschennende platen door wetenschappelijke noodzakelijkheid verantwoord was, te weten, door de noodzakelijkheid om getrouw een catalogus op te maken der verschillende werken van Rops, gepaard met de reproductie ervan.

Op beroep van het openbaar ministerie, werd de zaak vóór het Hof te Luik opgeroepen, dat de betwiste beslissing hervormde, en EXTEENS veroordeelde tot een voorwaardelijke boete van honderd frank. Het arrest was bijzonder streng in zijn motivering, en ontkende beslist alle immuniteit aan de wetenschappelijke werken. (116)

Tegen het arrest van veroordeling, diende betichte een voorziening in verbreking in. Vaststellende dat het arrest waarvan sprake het punt onzeker liet te weten of de rechter ten gronde de immuniteit van de wetenschappelijke werken miskend had, dan wel of hij had bedoeld dat het werk van de betichte enkel een pseudo-wetenschappelijk karakter vertoonde, leidde het Hof van Cassatie hieruit af dat de besproken beslissing niet wettelijk met redenen omkleed was, en verbrak het arrest (117).

De zaak werd naar het Hof van Beroep te Brussel verwezen dat, op verzoeken na verbreking uitspraak doende, het vonnis bevestigde, waarbij de correctionele rechtbank van Luik de betichte vrijgesproken had. (118)

Het betrof hier nochtans enkel en alléén prenten welke van geen tekst of opschrift begeleid waren, en waarvan — wij hebben het gezegd — het pornografisch karakter buiten betwisting lag.

Hoger reeds, zagen wij dat dergelijke prenten naar de gewone rechtsmachten verzonden worden, omdat zij geen uitdrukking uitmaken van hetzij welke gedachte, mening of gevoelen.

Welnu, het arrest door het Hof van Cassatie op 7 december 1931 gewezen, bevat ondermeer hetgeen volgt :

« Attendu que les travaux de la science sont, par l'intention qui les inspire et par leur nature, étrangers à toute notion d'outrage aux mœurs ; que, spécialement, des images qui, publiées isolément, pourraient être considérées comme contraires aux mœurs, perdent tout caractère délictueux lorsqu'elles font partie intégrante d'une publication scientifique, à laquelle elles se rattachent à titre de documents, de matériaux d'étude ou d'illustrations explicatives ; qu'on ne saurait, sans porter atteinte à la règle consacrée par l'article 14 de la Constitution, refuser en principe à l'auteur d'un tel ouvrage la faculté d'y insérer des éléments graphiques, quels qu'ils soient ». (119)

Wordt hier derhalve, en spijs het feit dat uitsluitend zedenschennende prenten ter sprake kwamen, geen beroep gedaan op art. 14 van de grondwet dat de vrijheid van mening waarborgt, en ligt hierin niet het bewijs dat de draagwijdte van de publicatie van zedenschennende beelden, in zekere gevallen, afhankelijk kan gesteld worden van de uitdrukking ener mening waarvan men had kunnen denken dat de beoordeling aan de jury moest worden voorbehouden ?

Dit alles schijnt ons aan te tonen hoe kies en hoe moeilijk het voorkomt de rechtspraak op dat gebied te interpreteren. Eveneens bewijst zulks dat, gezien elk arrest een bijzonder geval beslecht, men zich er

moet voor wachten uit de rechtspraak al te formele principesbesluiten af te leiden, in een domein waar alles nuance en schakering ten grondslag heeft.

* * *

Indien aanvaard wordt dat de huidige rechtspraak, volstrekt ongewijzigd moet blijven, stelt zich natuurlijkerwijze de vraag van de tussenkomst van de wetgever.

Onlangs werden, ter gelegenheid van de thans aan gang zijnde grondwettelijke herziening, de problemen onderzocht in verband met de machten op dat gebied aan de wetgever toegekend.

Onder de titel « *Faut-il « aménager » les libertés publiques traditionnelles* », schreven dhrn DOR en MOUREAU het volgende :

« Il importe de souligner que l'adaptation (de l'application des principes constitutionnels) ne requiert pas nécessairement une révision des textes suivant la procédure prévue à l'article 131 de la Constitution. Si le Constituant a formulé les principes avec une grande fermeté, il s'est toutefois gardé de vouloir tout régler ; il a laissé au législateur ordinaire un large pouvoir en ce qui concerne la détermination des mesures d'exécution ». (120)

Het ligt vanzelfsprekend niet in onze bedoeling, beperkingen aan de vrijheid van drukpers voor te stellen, en nog veel minder ze aan banden te leggen.

De moeilijkheden welke niet zolang geleden opgezezen zijn met betrekking op de toepassing van recente teksten in verband met de drukpers, hebben trouwens indien nodig bewezen, hoe voorzichtig men moet te werk gaan zodra problemen worden aangeraakt waarbij de drukpers betrokken is. (121)

Indien het echter juist is, dat de Grondwet aan de wetgever een ruime werkingssfeer heeft overgelaten wat zijn beslissingsmacht betreft, is het dan ook niet met reden dat dhr André MAST doet opmerken « dat het de wetgever hier gegund is tot de uiterste grens te gaan ».

Dit principe wordt door de schrijver van « *De Geest en de methode van een Grondwetsherziening* », als volgt toegelicht :

« De Grondwet is beperkt tot hoofdzaken en houdt er blijkbaar niet van een bevoegdheid, die zij vaststelt, naar haar inhoud te bepalen. Die werkwijze, nl. de verwijzing naar de wet, en de taak, die de wetgever zich bij de interpretatie van de grondwet heeft aangematigd, zijn zoveel doeltreffende en krachtige correctieven op de remmende werking, die de strakheid van de grondwet wellicht op de ontwikkeling van onze instellingen had kunnen uitoefenen ». (122)

Uitgaande van deze principes, zou de tussenkomst van de wetgever in het besproken geval dan ook niet denkbaar zijn, ten einde te bepalen wat door « drukpersmisdrijf » dient te worden verstaan, waarbij automatisch zou komen vast te staan hetgeen er van uitgesloten dient te worden ?

Zal men beweren dat een dergelijke tussenkomst van de wetgever de draagwijdte zal beperken van de algemene regel door de Grondwetgever in het tweede lid van artikel 98 van de Grondwet uitgevaardigd ?

Wij hebben er reeds aan herinnard dat de Grondwetgever aan de gewone wetgever een breed interpretatievermogen van de grondwet heeft overgelaten.

En heeft de wetgever trouwens niet reeds op bijzonder beperkende wijze het eerste lid van dit zelfde artikel 98 van de Grondwet geïnterpreteerd, waar bepaald wordt dat de jury voor alle misdaden wordt

ingesteld ? Door deze « misdaden » bedoelde inderdaad de Grondwetgever deze inbreuken welke met een criminele straf strafbaar waren gesteld *volgens het strafwetboek van 1810*.

Wat echter de wetgever niet belette, door middel van achtereenvolgende wetten, een correctionalisatie der misdaden in te richten welke, wanneer zij in de beginne uitzonderlijk moest blijven, nadien systematisch en georganiseerd is geworden.

Reeds in 1838, zegde een tegenstrever van het ontwerp : « Je pense au total que l'article 15 — celui qui a introduit la faculté de correctionnaliser — n'a été imaginé que pour escamoter une foule d'affaires qui doivent être jugées par le jury, aux termes de la Constitution. » (123)

En dhr NYPELS voegde er aan toe : « Nous osons affirmer que la correctionnalisation, admise à son origine comme une réaction contre la sévérité excessive du Code Pénal de 1810, est devenue insensiblement une voie détournée et peu franche de soustraire un grand nombre de crimes au jury ». (124)

Ook dhr Procureur Generaal de la Court laakte dit misbruik van correctionnalisaties met kracht, in de rede welke hij op 15 oktober 1873 uitsprak. (125)

De heer Simon SASSERATH aarzelde niet het huidig systeem van correctionnalisatie der misdaden met het woord « uitvlucht » (« un expédient ») te betitelen (126), uitdrukking welke vóór hem reeds dhr GANSHOF VAN DER MEERSCH had aangewend. (127)

Hetgeen aan de heer Pierre BONDUE toeliet te verklaren dat het bestaand systeem, de grondwettelijke regels over de bevoegdheid van de rechtsmachten volstrekt vervalste. (128)

En wanneer men inderdaad vaststelt, zoals de heer SASSERATH het betreffende de jaren 1931-1940 deed, dat de misbruiken van de correctionnalisaties der misdaden voor gevolg hadden, dat, voor deze zelfde periode, van de 27.164 beklagden die van misdaden werden beticht welke onder de bevoegdheid van het assisenhof vielen, niet minder dan 26.728 vóór de correctionele rechtbanken verwezen werden, hetzij 98,40% (129), — dan kan men niet anders dan de heer Procureur Generaal emeritus Leon CORNIL om zijn oprechtheid dankbaar zijn waar hij schrijft : « Si on a pris l'habitude de correctionnaliser tous les crimes correctionnalisables, c'est pour les soustraire à la Cour d'Assises, non pour atténuer les peines ». (130)

Zeer zeker was de wetgever gerechtigd aan het begrip « misdaad » een andere draagwijdte toe te kennen dan dit welke in 1810 voorhanden was, en moet eerder de gebruikte methode dan het nagestreefd doel worden aangeklaagd.

Wanneer wij deze voorgaanden in herinnering hebben gebracht, dan is het echter omdat hierdoor het bewijs wordt voorgebracht dat de wetgever, in feite, reeds tussengekomen is om het voorschrift van artikel 98 van de Grondwet te interpreteren, namelijk wat betreft de « misdaden ».

Waar echter de tussenkomst van de wetgever zou gevraagd worden om de « drukpersmisdrijven » te bepalen waarvan hetzelfde grondwettelijk artikel spreekt, zou deze tussenkomst oneindig beperkter kunnen blijven, en zouden de gevolgen ervan veel minder omvangrijk blijken.

In feite zou de wetgever gevraagd worden uit de categorie der « drukpersmisdrijven », de *louter beschrijvende pornografische schriften* te weren, dit is, deze soort geschriften waarvan dhr ORBAN met reden verklaarde « qu'ils n'ont droit à aucun ménagement », en waarvan dhr ESMEIN zegde « qu'ils ne sauraient

prétendre aux garanties qui sont édictées en faveur de la liberté de discussion ». (131)

* * *

Voor het geval hier evenmin de passende oplossing zou kunnen worden gevonden, zou schijnbaar enkel de mogelijkheid overblijven op de Grondwetgever beroep te doen.

En voorzeker is een verhaal op de tussenkomst van een grondwetgevende vergadering a priori niet uitgesloten.

Het blijkt inderdaad niet onmogelijk een dergelijke tussenkomst in overweging te nemen, met het oog op een beperking van het algemeen begrip van artikel 98 van de Grondwet inzake de drukpersmisdrijven, beperking welke voor doel zou hebben, onder bepaalde voorwaarden, de zedenschennissen uit de « drukpersmisdrijven » te sluiten.

De voorbereidende werken van de Grondwet schijnen, zoals wij het bij de aanvang van de huidige studie zagen, geen principiële bezwaren te bevatten, welke een eventuele herziening van artikel 98 in dien zin zouden in de weg staan.

Tot een dergelijk besluit kwam overigens impliciet dhr ORBAN, wanneer hij vaststelde dat de uitstekende redenen die de bevoegdheid van de jury inzake drukpers hebben opgelegd, hem echter niet overreed hadden wat betreft de zedenschennissen, zodat hij besloot « qu'en renvoyant au jury les délits de presse politiques, le Congrès eut donné toutes les satisfactions désirables à la conscience nationale des Belges en 1831, en même temps que toutes les garanties pouvant légitimement être réclamées par la presse honnête ». (132).

Dit is echter de uiterste oplossing. En vanzelfsprekend zal dan alléén een grondwettelijke herziening in overweging dienen te worden genomen, wanneer al de andere mogelijkheden zullen onderzocht zijn om de moeilijkheid op te lossen.

Dit onderzoek hebben wij in bovenstaande uiteenzetting betracht.

* * *

Indien, ten slotte, aan al deze vragen, enkel een negatief antwoord kon worden gegeven, zodat, rekening houdend met de alarmerende toename van het aantal zedenschennende publicaties, geen andere uitweg meer overbleef om er een einde aan te stellen, dan de toevlucht te nemen tot de rechtspleging der assisen — en zulks spijs al de nadelen en bezwaren hieraan verbonden, — hoe zou dan toch de taak niet verlicht worden van hen die de last en de verantwoordelijkheid der vervolgingen te dragen hebben, indien uiteindelijk, de wens kon worden verwezenlijkt welke, twintig jaar terug reeds, dhr Procureur Generaal Hayoit de Termicourt uitdrukte in een advies dat wij reeds aangehaald hebben :

« Il y a, sans doute, de nos jours », zegde deze hoge magistraat, « une tendance assez accusée à se défier du jury. A la vérité, ce n'est pas que le jury soit un mauvais juge, mais la procédure devant le jury est périmée ; elle est lente, spectaculaire, ouvre la porte à mille diversions et par là même est parfois un obstacle à la vraie justice.

« Et en disant cela, je demeure encore dans la pensée du Constituant, puisque le rétablissement du jury ne fut voté qu'après que RAIKEM eût répondu à ceux qui critiquaient son organisation archaïque et insuffisante — en 1831 déjà. —

« Si nous ne pouvons, en ce moment, perfectionner

l'institution du jury, nous l'aurons mise en activité et une fois mise en vigueur, n'en doutons pas, le législateur qui nous suivra, fera le reste... » (Huytens, t. III, p. 594).

« Il ne nous appartient pas, à nous, pouvoir judiciaire, de restreindre la notion de délit de la presse, il nous reste seulement à souhaiter, que le législateur, écoutant enfin le vœu du Constituant, rende le fonctionnement de l'institution du jury plus moderne, plus pratique, plus efficace ». (133).

Voor het overige, mocht de jury vaker geroepen worden om te zetelen, mocht zij meer vertrouwd zijn met haar rol, en mocht zij van al de vooroordelen ontdaan zijn waarmede zij thans bezwaard is, zou de jury dan niet veel beter presteren, en zou zij — zoals de Engelse jury — niet veel veiliger de eisen beantwoorden die van haar worden verwacht ? En zou de jury, eens in onze gewoonten getreden, niet zeer vlug dit ongewoon karakter verliezen dat thans haar goede werking belemmert ?

Onze bedoeling was geenszins, vandaag, onmiddellijke oplossingen voor te stellen, doch veeleer het probleem uiteen te zetten, en terzelvertijd aan te tonen hoe delikaat al deze vraagstukken zijn, vooral waar het gaat om de strakheid der regels welke de grondwetgever heeft voorgeschreven in verband met de drukpers.

Ons doel zou bereikt zijn, mocht het huidig verslag een opbouwend debat inleiden, waarbij een positieve oplossing zou worden gezocht ten overstaan van een vraagstuk waarvan de werkelijke ernst niet mag onderschat worden.

Het dient tot niets de waarheid te ontveinen : de beteugeling der inbreuken op artikels 383 en volgende van het strafwetboek door middel van de drukpers gepleegd, is thans in zeer grote mate ontoereikend, wijl het in de huidige stand van de rechtsleer en van de rechtspraak praktisch uitgesloten is beter te doen.

En wanneer men de noodkreet hoort van de opvoeders en van al dezen die tot taak hebben over de morele gezondheid van de jeugd te waken, dan moet eveneens worden toegegeven dat het hoog tijd is geworden een oplossing te vinden ten overstaan van een toestand welke door eenieder wordt betreurd en aangeklaagd, doch waaraan niemand, in de huidige stand van zaken, bij machte is doelmatig te verhelpen.

MARC DE SMEDT,

Substituut Procureur des Konings
te Antwerpen.

(1) A. MEYERS, Openingsrede, Hof van Beroep van Luik 1 oktober 1924.

(2) *Devoirs et périls biographiques*, blz. 294.

(3) SCHUERMANS (Code de la presse, 2e uitg., I. blz. 476-477) merkt op dat de wettelijke uitdrukking « goede zeden » een pleonasme uitmaakt, daar de wetgever de slechte zeden onmogelijk beschermen kan; deze uitdrukking wijst er echter op, dat het hier om wat anders dan de gewone zeden gaat, zodat het woord « goede » zijn juridische draagwijdte heeft. Het Hof van Cassatie van Frankrijk zegt desdaangaande: « L'élément essentiel est l'obscénité de l'écrit, du dessin, ou de l'objet, les expressions contraires aux bonnes mœurs n'ayant pas, au sens de la loi pénale, d'autre signification ». (Cas. 25 maart 1911, D.P. 1912, I, 497).

(4) Advies van de Heer Procureur Generaal HAYOIT DE TERMICOURT, vóór arrest Brussel, 20 maart 1937, Rev. dr. Pén. 1937, blz. 677.

(5) THONISSEN, *La Constitution belge annotée*, n° 444, blz. 298-300.

(6) HUYTENS, *Discussions du Congrès National de Belgique*, I, blz. 643.

(7) O. ORBAN, *Le droit constitutionnel de la Belgique*, III, blz. 446.

(8) *Pandectes belges*, V° Délit de presse, n°s 2-4.

(9) Artikel 227. — « Het is aan elk geoorloofd om zijn gedachten en gevoelens, door de drukpers, als een doelmatig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting, te openbaren, zonder eenig voorafgaand verlof daartoe nodig te hebben, blijvende nogtans elk voor hetgeen

hij schrift, drukt, uitgeeft en verspreidt, verantwoordelijk aan de maatschappij of bijzondere personen, voor zoo verre dezer regten mogten zijn beledigd.

(10) Zie desaangaand: DE GERLACHE, *Histoire du Royaume des Pays-Bas*, II, blz. 84 en volg.; PIRENNE, *Histoire de Belgique*, VI, blz. 290; DE BAVAY, *Du régime de la presse sous l'ancien gouvernement des Pays-Bas*, B.J. 1869, col. 1396 en volg.; CH. VAN HOVE, B.J. 1939, col. 129 en volgende.

(11) HUYTTENS, op. cit., I, blz. 526, voetnota.

(12) Deze veel minder nauwkeurige tekst was slechts bij tien stemmen tegen negen aangenomen geworden. — HUYTTENS, op. cit., I, blz. 654 en volg.

(13) HUYTTENS, op. cit., IV, stukken ter verrechtvaardiging n° 49, blz. 64.

(14) « *Exposé des motifs de la Constitution belge* », Brussel, Goemaere uitg., 1864, blz. 296.

(15) idem; HUYTTENS, op. cit., I, blz. 658.

(16) HUYTTENS, op. cit., I, blz. 653.

(17) idem, blz. 651.

(18) « *Exposé des motifs de la Constitution belge* », blz. 301-306.

(19) THONISSEN, op. cit., n° 105, blz. 73.

(20) Artikel 98 Gwt. — « De jury wordt ingesteld voor alle misdaden alsook voor politieke misdrijven en persmisdrijven ».

(21) HUYTTENS, op. cit., I, blz. 658.

(22) Id., II, blz. 229.

(23) « *Exposé des motifs* » blz. 622.

(24) Idem.

(25) HUYTTENS, op. cit., IV, stukken ter verrechtvaardiging, n° 59, blz. 101.

(26) Idem., II, blz. 230 en 232.

(27) « *Exposé des motifs* » blz. 626. — Men weet dat de jury in België was afgeschaft geworden, ingevolge een besluit van de prins der Nederlanden van 6 november 1814. — Cfr. HUYTTENS, n° 427, blz. 292.

(28) *La Constitution belge révisée et annotée*, blz. 477.

(29) Zie desaangaand: THONISSEN, *La constitution belge annotée*, n° 119, blz. 82-83; CH. VAN HOVE, Gent, *Openingsrede*, B.J. 1939, col. 140-141; A. MAST, *De vrijheid van drukpers*, Admin. Lexicon, n° 16, blz. 9; WIGNY, *Droit Constitutionnel*, I, n° 229, blz. 358; Cass. 24 januari 1863, Pas. 1864, I, 110.

(30) Zie A. MAST, op. cit., n° 13, blz. 8; ERRERA, *Droit public*, blz. 75; WIGNY, II, n° 561, blz. 737.

(31) Zie de redevorering door de heer BORELLY, Procureur Generaal bij het Koninklijk Hof te Aix, uitgesproken, B.J., 1847, h^v 1513 en volg.; eveneens THONISSEN, op. cit., n° 119, blz. 81-86.

(32) Parlementaire bescheiden, Senaat, zitting van 16 januari 1958, blz. 464-466.

(33) HUYTTENS, op. cit., II, blz. 233.

(34) « *Exposé des motifs* », blz. 308 tot 315 en 627 tot 631; HUYTTENS, op. cit., III, blz. 594-596.

(35) Advies vóór cassatie, 9 januari 1888, Pass. 1888, I, 70; zie ook de besluiten van de heer Procureur Generaal HAYOIT DE TERMICOURT vóór cassatie 21 april 1947, Pas. 1947, I, 168.

(36) SCHUERMANS, *Code de la presse*, 2e uitg., I, blz. 480.

(37) SCHUERMANS, op. cit., I, blz. 486-487; BELTJENS *La constitution belge révisée*, blz. 478.

(38) Zie desaangaande de rede uitgesproken door de heer advocaat generaal F. STRYCKMANS: « *Beschouwingen over de wet van 11 april 1936, waarbij de regering gemachtigd wordt de invoer van vreemde ontschuldigende publicaties te verbieden* », R.W. 14 september 1958.

(39) Zie A. MAST, op. cit., n° 3, blz. 5; Pand. B. v° Délit de presse, n° 14 en 17.

(40) Zie ook hetgeen de heren H. BEKAERT en W. CALEWAERT hierover schrijven in « *De aanranding van de eer en de goede naam van personen in het Belgisch strafrecht* », R.W. 1938-1939, col. 1504.

(41) Aangehaald advies, blz. 675.

(42) Parl. Besch., zitt. 1878-1879, blz. 214-215.

(43) Cfr. LAURENT, *Etude sur les délits de presse*, blz. 14.

(44) Advies Hof van Brussel, 20 maart 1937, Rev. dr. Pén. 1937, blz. 674.

(45) Advies Brussel, 10-11 juli 1939, B.J. 1939, col. 529.

(46) Brussel 1837, Pas., 1838, II, 278; Cass. 28 maart 1839, Pas., I, 55; Gent 29 januari 1840, Pas., II, 38; Brussel 3 februari 1842, Pas., II, 54.

(47) Brussel 30 juni 1863, B.J. XXII, blz. 24, in beroep hervormd, Brussel 19 september 1863, gelijkvormig advies van de heer M. MESDACH; — SCHUERMANS, op. cit., I, blz. 488.

(48) Brussel, 4 december 1863, B.J. XXII, blz. 29.

(49) Cass. 22 februari 1864, Pas., I, 102; B.J. 1864, blz. 268; zie eveneens BELTJENS, *La Constitution belge révisée*, blz. 478.

(50) Bull. arrêts cass. 1884, blz. 301.

(51) Cass. 17 maart 1890, Pas., I, 117; Cass. 22 mei 1922, R.D.P. 1922, blz. 636; Cass. 12 mei 1930, Pas., I, 211.

(52) Advies vóór verbreking 12 mei 1930, Pas., I, 211; zie eveneens Cass. 8 juli 1930, Pas., I, 299.

(53) Laten wij eraan herinneren dat dezelfde beschouwingen, op een volstrekt ander gebied, het Hof van Beroep van Brussel in 1937 hebben aangezet zich onbevoegd te verklaren om kennis te nemen van inbreuken op de koninklijke besluiten van 19 juli 1926 en 3 december 1934 bij middel van de drukpers gepleegd. (Hof van Brussel, 20 maart 1937, R.D.P. 1937, blz. 681, met het lang gemotiveerd conform advies van de heer HAYOIT DE TERMICOURT). Het Hof van Cassatie heeft bij arrest van 31 mei 1937 vastgesteld, dat voornoemd arrest terecht had geoordeeld

dat de feiten welke de beklagden werden ten laste gelegd, moesten zij bewezen zijn, drukpersdelikten zouden uitmaken « omdat de gedrukte geschriften, voorwerpen van de betichting, de uitdrukking waren van de mening, en dat hun strafbaar karakter van de beoordeling van de jury afhing, luidens artikel 98 van de grondwet ». (Cass. 31 mei 1937, R.D.P. 1937, blz. 682, voetnota).

(54) Teneinde meer klaarheid in de tekst te verkrijgen, zullen wij met opzet enkel het woord « prenten » gebruiken. Over de juiste draagwijde van deze uitdrukking — waarbij eveneens de beelden, de schilderijen, foto's, bioscoopvoorstellingen enz. behoren —, verwijzen wij naar DALLOZ, Rép. Prat., v° Presse, n° 270 en volg., en n° 514 en volg.; eveneens Pandectes belges, v° Délit de presse, n° 81 en volg.

(55) *Code de la presse*, uitg. 1861, blz. 230-236; zie eveneens THONISSEN, op. cit., blz. 298.

(56) Id., blz. 406.

(57) *Code de la presse*, tweede uitgave, 1881, I, blz. 489.

(58) Idem, blz. 489-491.

(59) Ibid., blz. 490.

(60) Ibid., blz. 494.

(61) DUCHAINE, *Du délit de presse*, thèse, blz. 65 en volg., 158 en volg.

(62) Brussel, 7 november 1838, bevestigd door Brussel 27 december 1838, Pas., 1838, blz. 278.

(63) DUCHAINE, op. cit., blz. 160-161.

(64) Ibid., blz. 47.

(65) Pas. 1838, II, 278.

(66) Pas. 1839, I, 155.

(67) Pand. b. v° Délit de presse, n° 103.

(68) Idem, n° 95.

(69) CH. LAURENT, *Etudes sur les délits de presse*, blz. 213 en volg.

(70) Op. cit., n° 444, blz. 299.

(71) Répertoire, v° Dessins.

(72) THONISSEN, op. cit., n° 444, blz. 299-300; LAURENT blz. 213; HAUS, *Principes généraux du droit belge*, n° 377 bis.

(73) GIRON, *Droit Public*, n° 384, blz. 454.

(74) HAUS, *Principes généraux du droit belge*, n° 377 bis, n° 402, 405; zie eveneens NYPELS, *Code pénal interp.*, II, blz. 190, n° 11.

(75) BELTJENS, *La constitution belge révisée*, blz. 482.

(76) Cass. 11 januari 1866, Pas., I, 43.

(77) Cass. 15 maart 1897, Pas., I, 115.

(78) Cass. 8 juli 1901, B.J. 1902, 170.

(79) Cass. 28 maart 1839, Pas., I, 55; Cass. 11 januari 1886, Pas., I, 43; B.J. 1886, 363; Cass. 10 oktober 1887, Pas., 1887, I, 368; B.J. 1888, 124; Cass. 17 maart 1890, Pas., I, 117; Cass. 15 maart 1897, Pas., I, 115; Cass. 8 juli 1901, B.J. 1902, 170; Cass. 22 mei 1922, Rev. Dr. Pén. 1922, blz. 636; Hof van Luik, 11 juni 1931, Rev. Dr. Pén. 1931, blz. 720; zie eveneens: Pand. B. v° Délit de presse, n° 102 en 152; id., v° presse, n° 10 en 11; ORBAN, op. cit. II, blz. 449; POIRIER, *Code de la presse*, n° 576, blz. 388.

(80) ERRERA *Droit Public*, n° 49, blz. 77.

(81) ORBAN, *Droit Constitutionnel*, III, blz. 449.

(82) Pand. b., v° Délit de presse, n° 93 en 97.

(83) *Droit constitutionnel*, III, blz. 449.

(84) Zie desaangaand het advies van de heer GANSHOF VAN DER MEERSCH inzake Van Zeeland t. Paul Colin en cons. gegeven. B.J. 1939, col. 552-553, en de aangehaalde rechtspraak: Brussel 16 februari 1869, Pas., II, 228; Gent 16 juni 1909, Pas., 1910, II, 322 — Zie eveneens POIRIER, op. cit., n° 589, blz. 400.

(85) SCHUERMANS, *Code de la presse*, I, blz. 303 en volg.; HAUS, *Principes de droit pénal*, I, 280; SCHUIND, *Traité de droit crim.*, I, blz. 52; Corr. Brussel 31 mei 1871, B.J. 1871, col. 875; CONSTANT, *Manuel de droit pénal*, I, n° 89 en de aangehaalde rechtspraak, II, n° 915; GOEDSEELS, II, n° 2212 tot 2215.

(86) Zie BELTJENS, op. cit., blz. 482; Pand. B. v° Presse n° 11; Cass. 15 maart 1897, Pas., 115; Rede van de heer Advocaat Generaal STRYCKMANS, Rechtsk. Weekbl. 14 september 1958, col. 83 en aangehaalde rechtspraak.

(87) *Beschouwingen over de wet van 11 april 1936*, R.W. 14 sept. 1958, col. 83; Cass. 8 juli 1901, B.J. 1902, 170; Brussel 18 juli 1887, B.J. 1055; Brussel 10 februari 1890, Pas. 1892, II, 66.

(88) Op. cit., blz. 482.

(89) POIRIER, *Code de la Presse*, n° 576 blz. 388; zie eveneens BARBIER, *Code pénal de la presse*, n° 370. en FABREGUETTES, *Traité des délits politiques et des infractions par la parole, l'écrit et la presse*, II, n° 360.

(90) Pand. B. v° Délit de presse, n° 100; Hof Brussel, 31 mei 1871, B.J. 875.

(91) Brussel 16 februari 1869, Pas., II, 228; zie eveneens Luik 6 februari 1907, Pas., II, 217 en Gent, 16 juni 1909, Pas., 1910, II, 322.

(92) Burg. Brussel 11 juli 1939 inzake Van Zeeland t. Colin en cons. B.J. 1939, col. 577.

(93) Cass. 17 maart 1890, Pas., 1890, I, 117; Cass. 22 mei 1922, R.D.P. 1922, blz. 636.

(94) Zie GANSHOF VAN DER MEERSCH, *Un projet de réforme de la compétence de la cour d'Assises en matière de droit commun*. Centre d'Etudes pour la réforme de l'Etat, R.D.P. 1939; M. GARCON, *Faut-il modifier la composition et les attributions du jury*, Rév. Dr. Pén. 1954-1955, blz. 455 en volg.; J. VANDERVEKEN, *Le jury en Belgique*, en aangehaalde rechtspraak, ibid., blz. 473 en volg.; CH. LOSLEVER, *La Cour d'assises et ses problèmes*, Rev. Dr. Pén., december 1958; zie eveneens P. BONDUR, *La correctionnalisation des crimes*, Rev. dr. Pén. 1955-1956, blz. 143 en volgende; S. SASSERATH, *La correctionnalisation*, ibid., blz. 211 en volg.

(95) Arresten van 14 juni 1941 inzake MAES en cons., 5 maart 1934; inzake DE BECKER, en 3 februari 1927 in zake CAROLUS.

(96) Arresten van 14 juli 1899 i.z. MERLEYN en cons., 9 maart 1909; i.z. REITH, en 6 januari 1925; i.z. HOORNAERT.
 (97) Arresten van 14 juli 1892 i.z. VERNIMMEN, 27 april 1906 i.z. THIERY, 10 mei 1924 i.z. VRIENS, en 22 september 1930 i.z. REYNAERT.

(98) Arresten van 11 juni 1877, 18 augustus 1882, 17 december 1885, 15 maart 1886 i.z. LEBRETON, en 14 mei 1904. (Het eerste dezer arresten betreft een zaak Lachâtre, en houdt verband met de vertaling van een boek «Le manuel du Confesseur» en van een ander latijns werk uitgaand van bisschoppen. Dergelijke boeken zijn enkel voor priesters bestemd, en mogen zonder speciale toelating van de kerkelijke overheid niet uitgedeeld worden. De vertaler had ten andere zijn vertaling, met dusdanig commentaar omringd, dat deze alléén reeds vervolgingen wettigde).

(99) Arresten van 4 februari 1895 i.z. BARBIER, 26 oktober 1900 i.z. EECKHOUD, en 30 oktober 1900 i.z. LEMONNIER.
 (100) Arresten van 19 mei 1892 i.z. ISTACE, 10 mei 1893 i.z. HENRY, 14 maart 1904 i.z. CHARBONNEL, 26 februari 1929 i.z. GOFFAUX, en 27 februari 1929 i.z. LEUCKX.

(101) Rede, Luik 1 oktober 1924, blz. 18.

(102) idem, blz. 19.

(103) Advies vóór arrest Brussel 20 maart 1937.

(104) Op., Cit., III, blz. 450.

(105) Nouvelles, Procédure pénale, Introduction, blz. 84.

(106) Annotatie van het arrest door het Hof van Verbeving in zake EXTEENS, Pas., 1932, I, 2, voetnota.

(107) Droit constitutionnel, III, blz. 450.

(108) SCHUBERMANS, op. cit., I, blz. 276.

(109) Cass. 28 juli 1884, Pas., I, 301.

(110) Notes de droit public, I, blz. 312.

(111) Droit public, n° 49, blz. 76.

(112) Cass. 8 juli 1901, Pas., I, 337.

(113) Advies vóór arrest Brussel 20 maart 1937, R.D.P. 1937, blz. 676.

(114) Noteren wij hierbij echter, dat de gespecialiseerde wetenschappelijke schrijvers, zoals Magnus Hirschfeld en Havelock Ellis bij voorbeeld, de meest gewaagde uitdrukkingen of voorbeelden in het latijn laten verschijnen.

(115) DALLOZ, Rep. prat., v° Presse, n° 270.

(116) «Attendu que si le dessin d'une œuvre obscène ne peut être excusé sous prétexte d'art, la reproduction ne peut davantage se justifier par une prétendue nécessité ou même utilité scientifique, qui consisterait à cataloguer et à reproduire fidèlement les mêmes monstruosité, la reproduction ayant, au même titre, que l'original, pour effet d'outreager la pudeur publique». (Luik, 11 juni 1931, Pas., 1932, II, 26; R.D.P. 1931 blz. 721).

(117) Cass. 7 december 1931, Pas. 1932, I, 2.

(118) Brussel, 1 juli 1932, Pas., 1933, II, 50.

(119) Zie betreffende de zaak EXTEENS: «L'immunité

pénale des travaux scientifiques» door JULES SIMON, R.D.P. 1935, blz. 1077 en volg. — Zie eveneens de nota van de heer eerste advocaat generaal JOTTRAND onder het aangehaalde arrest, Pas. 1932, I, 2 in nota.

(120) Annales de droit et de sciences politiques, 1952, blz. 292.

(121) a) Koninklijk Besluit van 19 juli 1926, genomen krachtens de wet van 16^e van dezelfde maand, «tot aanwijzing van de maatregelen bestemd om de berichten of tijdingen die uiteraard 's Lands krediet kunnen ondermijnen, te beteugelen», en Koninklijk Besluit van 3 december 1934 bij toepassing van de wet van 31 juli 1934 genomen, ter bestrijding van de berichten «welke van aard zijn het vertrouwen in de frank te schokken». — Zie desaangaand: CH. VAN HOVE, openingsrede, B.J. 1939, col. 143-147, en voornamelijk het advies van de heer Procureur Generaal HAYOIT de TERMICOURT i.z. HODEIGE en cons., waarbij tot de onwettelijkheid werd besloten van het Koninklijk Besluit van 19 juli 1926, in zover beschikt wordt dat de inbreuken erbij bepaald, zonder uitzondering, tot de bevoegdheid van de correctionele rechtsmachten behoren. (R.D.P. 1937, blz. 671 en volg.).

b) Eveneens de bezwaren welke geopperd werden bij gelegenheid van het onderzoek nopens de grondwettelijkheid van een wetontwerp ter oprichting van een orde der dagbladschrijvers. — Men raadplege desbetreffend het Verslag van het Studiecentrum voor de hervorming van de Staat, blz. 259 en volg., gevolgd door een nota van de heer DABIN over de grondwettelijkheid van het ontwerp. Zie eveneens CH. VAN HOVE, aangehaalde redevoering, blz. 150.

(122) A. MAST, Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen, 1953, blz. 82.

(123) Door NYPELS aangehaald, Législation criminelle, I, blz. 328 en voetnota.

(124) Loc. cit., blz. 381.

(125) La correctionnalisation des Crimes, B.J. 1873, col. 1567.

(126) La correctionnalisation, Rev. Dr. Pén., 1955, blz. 212; zie eveneens blz. 217, nota 12 en verwijzingen.

(127) Un projet de réforme de la compétence de la Cour d'Assises en matière de droit commun. Centre d'Etudes pour la réforme de l'Etat. Revue de dr. pén. 1939, blz. 1397.

(128) La correctionnalisation des crimes, Rev. dr. Pén. 1955, blz. 150.

(129) Rev. dr. pén. 1955, blz. 220.

(130) Nouvelles, Procédure pénale, Introduction, blz. 24.

(131) ESMEIN, Droit constitutionnel, blz. 1151.

(132) ORBAN, Droit constitutionnel, III, blz. 448.

(133) Aangehaald advies, R.D.P. 1937, blz. 680.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e kamer. — 18 februari 1958.

Voorzitter: M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever: M. Daubresse.

Advocaat-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Directe belastingen. — Reclamatie. — Artikel 61, par. 3, van de wetten op de inkomstenbelastingen bepaalt niet het tijdstip, van hetwelk af het recht om bezwaar in te dienen, mag worden uitgeoefend.

Artikel 61, § 3, van de wetten op de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 15 Januari 1948, bepaalt niet het tijdstip van hetwelk af het recht om bezwaar in te dienen mag worden uitgeoefend, doch enkel de uiterste datum vóór dewelke de reclamaties op straf van verval moeten worden ingediend; zo het het aanvangspunt van zekere termijnen vermeldt, geschiedt dit enkel met het oog op het vaststellen van deze uiterste datum.

Waar deze wetsbepaling spreekt van de reclamatie «tegen het beloop van de aanslag», bedoelt zij enkel het meest voorkomend geval, doch maakt de vestiging van een aanslag door de administratie niet tot voorwaarde voor de ontvankelijkheid van elke reclamatie op het stuk van directe belastingen.

t/ N.V. Anc. Ets. Verschure.

Belgische Staat (minister van Financiën)

Gelet op het bestreden arrest, op 18 juni 1957 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het enig middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 112 van de Grondwet, 61 paragraaf 3, en 65, 2° lid, van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, samengeschiedeld bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948,

doordat het Hof van Beroep beslist dat de reclamatie van 25 maart 1949, welke strekt tot het bekomen, bij toepassing van artikel 52 van de samengeschiedelde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, van een verlaging van de mobiliënbelasting die verschuldigd was op de op 20 mei 1948 toegekende dividenden, geldig ingediend is en dat bijgevolg de nalatighedsintresten voor de litigieuze aanslag van 26 september 1949 tot 19 december 1952 opgeschorst zijn,

dan wanneer het verzoek van 25 maart 1949 niet is aan te zien als een reclamatie in de zin van artikel 61, paragraaf 3, van voormelde samengeschiedelde wetten, aangezien het ingediend is vóór het innen van de kwestieuze belasting, het op kohier brengen van de aanslag en het zenden van een aanslagbiljet of van een bericht van aanslag; dan wanneer het feit dat de directeur der belastingen eerst op 18 december 1952 over dit verzoek uitspraak gedaan heeft geen gevolgen

kan hebben ten aanzien van het lopen van de nalatigheidsintresten :

Overwegende dat uit de vaststellingen van de rechter over de grond blijkt : 1) dat het geschil liep over de aanslag in de mobiliënbelasting welke verschuldigd was op dividenden, door de verwerende vennootschap op 20 mei 1948 toegekend en betaalbaar gesteld en voortkomende van het boekjaar 1947 ; 2) dat deze aanslag op het kohier van het dienstjaar 1952, bij navordering van rechten over 1948, gebracht is ; 3) dat verweerster op 25 mei 1949 een reclamatie betreffende deze belasting ingezonden heeft, welke op 26 mei 1949 ter bestemming gekomen is ;

Overwegende dat het arrest enkel aangevallen is in zover het beslist dat voormelde reclamatie de opeisbaarheid van de nalatigheidsintresten opgeschorst heeft vanaf de verstrijking van de termijn van zes maanden die ingaat ten dage van de ontvangst van de reclamatie tot de dag die volgt op de dag van de notificering van de beslissing van de directeur ;

Overwegende dat artikel 61, paragraaf 3 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, samengeschied bij besluit van de Regent van 15 januari 1948, het tijdstip niet bepaalt vanaf hetwelk het recht om bezwaar in te stellen mag worden uitgeoefend, doch enkel de uiterste datum vóór welke de reclamaties op straffe van verval moeten ingediend worden ; dat, zo het het aanvangspunt van zekere termijnen aanduidt, dit enkel geschiedt met het oog op het vaststellen van deze uiterste datum ;

Dat, waar deze wetsbepaling spreekt van de reclamatie « tegen het beloop van de aanslag », zij enkel het meest voorkomend geval bedoelt, doch de vestiging van een aanslag door de administratie niet maakt tot de voorwaarde voor de ontvankelijkheid van elke reclamatie op het stuk van directe belastingen ;

Overwegende dat de jaarlijkse financiewet, waarbij de Staat gemachtigd wordt de door de wet ingevoerde belastingen te innen, de belastingschuld in het leven roept ten laste van de belastingplichtige bij wie de toepassingsvoorwaarden voor de belasting verenigd zijn ;

Overwegende dat het feit dat aanleiding geeft tot de belasting op de inkomsten uit roerende kapitalen de toekenning of de betaalbaarstelling is van de aan de aanslag onderworpen inkomsten, en dat de voorwaarden tot opeisbaarheid van deze mobiliënbelasting die door afhouding geïnd wordt en het verschuldigd zijn van de nalatigheidsintresten respectievelijk bepaald worden door paragraaf 1, 1° lid, van artikel 59 van de samengeschiedde wetten en door paragraaf 2, 1° lid, van hetzelfde artikel, zonder inaanmerkingneming van de inning van de belasting door de fiscus, of van het op kohier brengen van de belasting, of van het zenden hetzij van een aanslagbiljet hetzij van een bericht van aanslag ;

Overwegende dat de belastingschuld op 25 maart 1949 bestond ; dat het bestreden arrest terecht beslist dat de op voormelde datum ingediende reclamatie niet als voortijdig mag verworpen worden en dat derhalve het lopen van de nalatigheidsintrest omschreven in artikel 59, paragraaf 2, van voormelde samengeschiedde wetten, opgeschorst is overeenkomstig de bepalingen van artikel 65, 2° lid, van dezelfde wetten ;

Waaruit volgt dat het middel naar recht faalt ;

Om die redenen :

En zonder acht te slaan op de te laat neergelegde memorie van antwoord ;

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e kamer. — 28 juni 1957.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-Verslaggever : M. De Bersaques.

Advocaat-Generaal : M. Depelchin.

Advocaat : M. Van Leynseele.

Maatschappelijke zekerheid. — Wetsbesluit van 28 december 1944 is niet op elke dienstverhuring toepasselijk.

Luidens artikel 2, tweede lid van het wetsbesluit van 28 december 1944 was dit slechts onmiddellijk toepasselijk op de arbeidsovereenkomsten en op de bediendencontracten, en moest een K.B. beslissen op welk ogenblik de andere dienstverhuringen insgelijks aan die wetgeving zouden worden onderworpen.

R.M.Z. t/ V.Z.W.D. Vrije Vaktekenschool.

Gelet op het bestreden vonnis de 14 juli 1955 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge ;

Over het eerste middel afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet, doordat het bestreden vonnis, dat de redenen van het eerst vonnis overneemt, behept is met tegenstrijdigheid of minstens steunt op een dubbelzinnige motivering, vermits het, enerzijds, vaststelt dat het onderwijspersoneel van verweerster dat, volgens eiser, aan de wetgeving op de maatschappelijke zekerheid onderworpen is, niet gebonden is door een contract van dienstverhuring naar de geest en de letter der wet — dit bij afwezigheid van band van ondergeschiktheid — terwijl het, anderzijds, impliceert dat die band toch bestaat vermits het de afwezigheid van de absolute band van ondergeschiktheid inroept om te besluiten tot het bestaan van een contract sui generis ;

Overwegende, enerzijds, dat het beroepen vonnis niet heeft beslist dat het onderwijzend personeel door geen contract van dienstverhuring naar de geest en de letter der wet met verweerster gebonden was, doch slechts heeft vastgesteld dat zulks de stelling van verweerster was ;

Overwegende, anderzijds, dat het bestreden vonnis uit de afwezigheid van zulke band van ondergeschiktheid niet heeft afgeleid dat er geen contract van dienstverhuring doch wel dat er geen bediendencontract tussen verweerster en haar personeel tot stand gekomen was ;

dat het middel dus feitelijke grondslag mist ;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van artikel 2 van de besluitwet van 28 december 1944 op de maatschappelijke zekerheid, van de artikelen 1779, 1780, 1787 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden vonnis tot het bestaan van een contract sui generis en niet van dienstverhuring tussen verweerster en haar personeel en zulks doet om een reden, die zonder invloed blijkt te zijn op de aard van het contract — dit is, dat het contract van dat personeel afwijkt van de beschikkingen der wet op het bediendencontract wat betreft de benoeming, proeftijd, ziekteverlof, terbeschikkingstelling, vermits voormeld artikel 2 niet enkel het arbeiders — en het bediendencontract aan de wetgeving op de maatschappelijke zekerheid onderwerpt, maar elke dienstverhuring, terwijl het, anderzijds, inroept dat zo er ondergeschiktheid bestaat bij het opleggen van uur-

rooster, programma, enz., dit enkel de specificatie zou betreffen der te leveren prestatie, maar zulks niet als gevolg heeft dat een leraar, eenmaal de prestatie gespecificeerd in de uitvoering zijner zending, onderworpen zou zijn aan het gezag, de leiding, het toezicht van de aansteller, dan wanneer de ondergeschiktheid wat de toevertrouwde taak betreft volstaat opdat er dienstverhuring zoude bestaan en het niet vereist wordt dat in het verrichten der taak de ondergeschiktheid zou bestaan, eens dat men voor een verhuring van arbeid staat zoals blijkt uit de vaststellingen van het vonnis;

Overwegende dat aanlegger voorhoudt dat elke dienstverhuring onder toepassing valt van de besluitwet van 28 december 1944;

Overwegende nochtans dat, luidens artikel 2, 2° lid, van gezegde besluitwet deze enkel onmiddellijk toepasselijk was op de arbeids- en op de bediendencontracten en dat een koninklijk besluit moest beslissen op welk ogenblik de andere dienstverhuringen insgelijks aan die wetgeving zouden onderworpen zijn;

Overwegende dat, zoals het geformuleerd is, het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

NOOT : Het in cassatie bestreden vonnis van de rechtbank te Brugge dd. 14 juli 1955 is verschenen in het R.W. 1955/1956, 1239.

Bij arrest van dezelfde dag heeft het Hof van Cassatie hetzelfde beslist inzake R.M.Z. tegen de V.Z.W.D. Naaleer der H. Familie.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 2 mei 1958.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : MM. Mast en Buch.

Substituut-Auditeur : M. Similon.

Advocaat : Mr H. Boonen.

1. Oorlogsschade. — Verslag van de technische bijzitter. — Openbaarmaking van dit verslag. — Schending van het geheim der beraadslaging.
2. Oorlogsschade. — Motivering. — Verwijzing door de bestreden beslissing naar het verslag van de technische bijzitter der commissie van beroep. — Onvoldoende motivering.

1. Het uitbrengen van het verslag door de technische bijzitter der commissie van beroep voor oorlogsschade na het sluiten der debatten is een verrichting, die tot de procedure van beraadslaging behoort. Het openbaar maken van dit verslag schendt het geheim der beraadslaging.
2. Door te verwijzen naar het verslag van de technische bijzitter, dat niet ter kennis van de verzoekende partij werd of mocht worden gebracht, duidt de Commissie van beroep niet de gronden aan, waarop haar beslissing steunt. Deze is derhalve niet naar de vereisten van art. 35, § I der gecoördineerde wetten betreffende de herstelling der oorlogsschade aan private goederen gemotiveerd.

De Gruyter t/ Belgische Staat (Minister van Openbare werken).

Arrest Nr 6258.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing van 22 november 1955 van de commissie van beroep en oorlogsschade aan private goederen van de provincie Antwerpen; dat die beslissing aan verzoeker werd betekend op 28 december 1955;

Overwegende dat de juridische adviseur bij de provinciale directie te Antwerpen op 28 augustus 1954 een contradictoir beschouwde beslissing inzake definitieve vergoeding nam, waarbij aan verzoeker wegens oorlogsschade een herstelvergoeding van 87.444 fr. werd toegekend en het herstell krediet op 20.398 fr. werd vastgesteld; dat op 25 september 1954 verzoeker beroep instelde tegen die beslissing om reden dat deze laatste gegrond was op een gedeeltelijke vernieling van het huis gelegen te Schoten, Churchillaan, alhoewel dit gebouw moest worden beschouwd als geheel vernield; dat bij de bestreden beslissing, de commissie van beroep aan verzoeker een herstelvergoeding toekende van 96.869 fr. en het herstell krediet op 20.467 fr. vaststelde; dat de bestreden beslissing is gemotiveerd door de overweging dat uit het verslag van de technische bijzitter, « waarvan de principiële gevolgtrekkingen, technische en feitelijke bevindingen en bestatigingen door de commissie op grondige wijze punt per punt onderzocht en besproken zijn geweest, blijkt dat het past voor de commissie van beroep de gegevens der beslissing a quo technisch en in feite te wijzigen als volgt : ... »;

Overwegende dat verzoeker inroepert dat de bestreden beslissing, in strijd met art. 35, § 1 van de geordende wetten betreffende de herstelling der oorlogsschade aan private goederen, niet naar behoren is gemotiveerd, daar zij geen antwoord inhoudt, noch op de gronden vermeld in de beroepsakte, noch op de door verzoeker overgelegde besluiten; dat de tegenpartij laat gelden dat de commissie, door te verwijzen naar het verslag van de technische bijzitter, waarvan zij de conclusies aanvaardt en bijtreedt, heeft laten blijken door welke gegevens ze zich heeft laten leiden om de besluiten van verzoeker te verwerpen en de gedeeltelijke vernieling te bekrachtigen;

Overwegende dat het uitbrengen van het verslag door de technische bijzitter na het sluiten der debatten een verrichting is welke tot de procedure van de beraadslaging behoort; dat het openbaar maken van dit verslag het geheim van de beraadslaging schendt; dat door te verwijzen naar een document dat niet ter kennis van de verzoeker werd gebracht en zelfs niet ter kennis gebracht mocht worden, de commissie van beroep de gronden niet aangeeft waarop het beslissende gedeelte van haar uitspraak steunt; dat de bestreden beslissing derhalve niet naar behoren is gemotiveerd,

Besluit :

Artikel 1. De beslissing dd. 22 november 1955 van de commissie van beroep voor oorlogsschade aan private goederen van de provincie Antwerpen is vernietigd.

Artikel 2. Dit arrest zal in de registers van bovenvermelde commissie worden overgeschreven en vermelding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. De zaak wordt verwezen naar de commissie van beroep voor oorlogsschade aan private goederen van de provincie Brabant.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e kamer. — 11 december 1957.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Lefevere de ten Hove.

Advocaat-generaal : M. Hoon.

Advocaten : Mrs. Lietaert en Vandenbergh.

Erfrecht. — Bewimpelde schenking door erfflater aan een door hem erkend natuurlijk kind. — Artikel 918 B.W. i.v.m. artikel 337 B.W.

Het erfdeel van het natuurlijk kind is in het door artikel 337 B.W. bedoelde geval nihil en kan niet op iets worden gebracht bij schenking of testament.

Artikel 918 B.W. moet op beperkende wijze worden uitgelegd; het woord « erfgenaam », dat daarin voorkomt, heeft slechts betrekking op de persoon, die op het ogenblik van het contract « vermoedelijk erfgenaam » was van de erfflater en gerechtigd zou zijn geweest aanspraak te maken op de erfenis, indien zij toen was opgegevallen.

Het door een der echtgenoten staande huwelijk erkende natuurlijk kind is niet erfgenaam en tevens door artikel 337 B.W. uit de onregelmatige erfopvolging uitgesloten ten behoeve van de echtgenoot en van de uit dit huwelijk gesproten kinderen.

Daar artikel 337 B.W. de natuurlijke kinderen ten behoeve van de wettelijke familie uit de nalatenschap van hun ouders uitsluit, heeft deze bepaling ten gevolge, wat het erfrecht betreft, de natuurlijke kinderen ondanks de erkenning in dezelfde toestand te laten als indien zij nog niet erkend waren, zodat het niet abnormaal is, dat artikel 918 B.W. niet op hen, evenmin als op niet erkende natuurlijke kinderen van toepassing is.

Artikel 918 B.W. werd ten andere uitgevaardigd ter bescherming van de legitieme portie van de legitimarissen en een andere bedoeling, nl. de bescherming van de wettelijke familie tegen het indringen van de natuurlijke familie, komt niet van pas bij de interpretatie van het artikel.

Dejonckheere t/ Everaert en Vansteenkiste.

Gezien de stukken en o.m. de uitgifte van het aan-gevochten vonnis uitgesproken door de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk in dato 9 februari 1956 ;

Overwegende dat het ingesteld hoger beroep naar tijd en vorm regelmatig is ;

Overwegende dat de eis ingesteld door appellant strekt tot nietigverklaring, als vermomde schenking, van de verkoop in dato 2 december 1956 door Stalgraeve Philomena, overleden moeder van appellant van de naakte eigendom van een onroerend goed, met voorbehoud van vruchtgebruik ten voordele van de verkoopster, aan Stalgraeve Marie-Christina erkende natuurlijke dochter van de verkoopster en moeder van eerste geïntimeerde ;

Overwegende dat deze als eis gesteund is op de artikelen 918, 908 en 337 van het burgerlijk wetboek ;

Dat, immers, appellant voorhoudt dat, krachtens artikel 918 B.W. bedoelde verkoop vermoed wordt een schenking te zijn, dewelke Stalgraeve Philomena, krachtens artikel 908 B.W. niet gerechtigd was te doen aan haar natuurlijk kind erkend tijdens haar huwelijk met de vader van appellant, dat, in toepassing van artikel 337 B.W. uit haar erfenis gesloten was ;

Wat de toepassing van artikel 337 B.W. betreft :

Overwegende dat de eerste rechter met reden heeft aangenomen dat de toestemmingen die Stalgraeve Philomena, zoals blijkt uit de voorgelegde uittreksels uit de akte van de burgerlijke stand, gegeven heeft tijdens haar huwelijk met Dejonckheere Carolus-Ludovicus, tot de twee huwelijken van Stalgraeve Maria-Christina, de erkenning van deze laatste insluiten ;

Overwegende dat de eerste rechter ook met reden aanstipt dat de voorgelegde stukken, die geen uitdrukkelijke erkenning inhouden, de mogelijkheid niet uitsluiten dat Stalgraeve Philomena reeds vóór haar huwelijk haar natuurlijke dochter zou erkend hebben ;

Dat de eerste rechter dienvolgens om gegronde redenen aan geïntimeerden toeliet het bewijs te leveren dat Stalgraeve Marie-Christine erkend werd door haar moeder, vóór het huwelijk van deze laatste ;

Overwegende dat, zoals appellant het terecht opmerkt, het overbodig voorkwam aan appellant te bevelen een afschrift voor te leggen van de akte van toestemming vermeld in de huwelijksakte dd. 30 mei 1904, vermids de erkenning van Marie-Christina Stalgraeve door haar moeder ten tijde van het huwelijk van deze laatste voldoende blijkt uit de reeds voorgelegde stukken en het aan geïntimeerden behoort alle stukken te verzamelen waaruit gebeurlijk zou kunnen blijken dat reeds vóór het huwelijk van Stalgraeve Philomena, Stalgraeve Marie-Christina door haar was erkend geweest ;

Overwegende dat zo geïntimeerden moesten bewijzen dat Stalgraeve Marie-Christina door haar moeder erkend werd vóór het huwelijk van deze laatste, geïntimeerden de rechten van Stalgraeve Marie-Christina op de goederen van haar moeder zouden kunnen laten gelden (art. 575 en 759 B.W.), maar anderzijds de vervreemding dd. 2 december 1936, in toepassing van artikel 918 B.W. als een vermomde schenking zou moeten aangezien worden, die appellant zou toelaten de aanrekening te vorderen van de waarde van het goed in volle eigendom op het beschikbaar gedeelte van de nalatenschap van Philomena Stalgraeve ;

Overwegende echter, dat, zoals de eerste rechter met reden aanstipte, de eis alsdan zou ongegrond zijn vermids hij een ander voorwerp heeft, nl. de nietigheid van de vervreemding ;

Overwegende dat, zo geïntimeerden niet bewijzen dat Stalgraeve Philomena reeds vóór haar huwelijk Stalgraeve Marie-Christina erkend had, artikel 337 van het burgerlijk wetboek van toepassing is ;

Betreffende de toepassing van artikel 908 B.W. samen met artikel 337 B.W. :

Overwegende dat de eerste rechter op oordeelkundige wijze het artikel 908 van het B.W. in verband met artikel 337 B.W. heeft uitgelegd ;

Dat, immers, het erfdeel van het natuurlijk kind in het geval voorzien door artikel 337 B.W. nul is en niet op iets kan gebracht worden bij schenking of testament (Kluyskens, De Schenkingen en Testamenten, n° 63 ; De Page, t. VIII, I, n° 164 ; Contra R.P.D.B. V° Paternité et Filiation, n° 177) ;

Betreffende de toepassing van artikel 918 B.W. in verband met artikel 337 B.W. :

Overwegende dat artikel 918 B.W. op beperkende wijze moet uitgelegd worden en het woord « erfgenamen » dat erin gebruikt wordt slechts betrekking heeft op de persoon die, op het ogenblik van het contract,

« vermoedelijke erfgenaam » was van de de cujus, en gerechtigd zou geweest zijn aanspraak te doen op de erfenis, indien zij alsdan was opengevallen (« l'héritier présomptif », la personne « apte à recueillir la succession ») (Schicks & Vanisterbeek, T. IV, n° 826, bl. 483; Baudry-Lacantinerie et Colin, t. 10, n° 832; Kluyskens, De Erfenissen, n° 116; De Page, T. VIII, , n° 1460);

Overwegende dat, zoals de eerste rechter terecht oordeelde, het natuurlijk kind door een der echtgenoten staande het huwelijk erkend geen erfgenaam is en tevens door artikel 337 B.W. uit de onregelmatige erfopvolging uitgesloten is ten voordele van de echtgenoot en de kinderen uit dit huwelijk gesproten;

Dat, dienvolgens, Stalgraeve Marie-Christina in de veronderstelling dat zij staande het huwelijk van haar moeder, erkend werd, op het ogenblik van de verkoop niet gerechtigd zou geweest zijn enige aanspraak te maken op de nalatenschap van haar natuurlijke moeder en geenszins als haar erfgenaam in de zin van artikel 918 B.W. kan aangezien worden;

Overwegende dat appelland vruchteloos voorhoudt dat artikel 337 B.W. niet de « erfelijke roeping », het erfrecht van de natuurlijke kinderen, erkend gedurende het huwelijk, als zodanig aantast, maar enkel belet dat deze erfelijke roeping uitwerking zou hebben ten nadele van de wettelijke kinderen en de echtgenoot;

Overwegende immers, dat, in het geval voorzien door artikel 337 B.W. het natuurlijk kind uit de nalatenschap van de ouder, die het erkend heeft, gesloten is ten voordele van de echtgenoot en de kinderen uit het huwelijk gesproten;

Overwegende dat, even vruchteloos appelland inroept dat de bestreden interpretatie van artikel 918 B.W. voor gevolg heeft dat kinderen, erkend door een der echtgenoten staande het huwelijk, in een voordeliger positie zijn ten aanzien van de toepassing van artikel 918 dan de natuurlijke kinderen erkend vóór het huwelijk van hun ouder;

Overwegende immers dat, daar waar artikel 337 B.W. de natuurlijke kinderen ten voordele van de wettelijke familie uit de nalatenschap van hun ouder uitsluit, deze beschikking voor gevolg heeft, wat het erfrecht betreft, de natuurlijke kinderen, spijs de erkenning, in dezelfde toestand te laten als wanneer ze nog niet erkend waren, zodat het niet als abnormaal voorkomt dat artikel 918 B.W. niet op hen, evenmin als op de niet-erkende natuurlijke kinderen, van toepassing is;

Dat, ten andere, artikel 918 B.W. uitgevaardigd werd ter bescherming van het voorbehouden gedeelte van de reservataire erfgenamen en een andere bedoeling, namelijk de bescherming van de wettelijke familie tegen het indringen door de natuurlijke familie, niet van pas komt bij de interpretatie van het artikel;

Overwegende dat dienvolgens appelland ter zake het wettelijk vermoeden van artikel 918 B.W. niet kan inroepen;

Overwegende dat appelland inroept dat geïntimeerden voor de eerste rechter niet hebben betwist dat de vervreemding dd. 2 december 1936 een verdoken schenking uitmaakt en zulks zelfs impliciet hebben bekend waar zij voorhielden dat Stalgraeve Philomena « niet over het reservataire gedeelte beschikte »;

Overwegende dat uit de besluiten door geïntimeerden voor de eerste rechter genomen blijkt dat zij de draagwijdte en de rechtsgronden van de vordering niet hebben ingezien en uit een niet dienend verweer op een verkeerd begrepen vordering geen waardevolle bekentenis kan gehaald worden;

Dat, overigens, de afwezigheid van ontkenning van

een feit door de tegenpartij aangehaald, geen bewijs uitmaakt (Verbr. 23 april 1884, Pas. I, 145);

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer Advocaat-generaal De Hoon in zijn advies;

Alle strijdige of meer omvattende besluiten als ongegrond verwerpend;

Ontvangt het beroep, verklaart het ongegrond;

Bevestigt dienvolgens het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen met deze enkele wijziging dat aan appelland niet bevolen wordt een afschrift voor te leggen van de akte van toestemming, vermeld in de huwelijksakte, in dato 30 mei 1904, welke voorlegging overbodig voorkomt;

Veroordeelt appelland tot de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

Kortgeding. — 8 juli 1958.

Voorzitter : M. Van Camp.

Advocaten : Mrs Verbaet en Dusoso.

Beslag op onroerend goed. — Bevel tot schorsing.

Inzake beslag op onroerend goed behoort een schorsing te worden bevolen, wanneer en geding tot nietigverklaring van het voorafgand bevel reeds ahangig is voor de rechtbank ten gronde en de aangevoerde rechtsmiddelen ernstig schijnen. Oogenschijnlijke tegenstrijdigheid in de teksten van artikel 63 en van artikel 32 (nieuw) van de wet van 15 augustus 1854.

X t/ Y.

Overwegende dat de eis strekt tot schorsing van de verkoop bij onroerende inbeslagname van het huis Jozef Verbovenlei 75 te Deurne tot dat zal beslist zijn ten gronde over de eis tot nietigheid of verval van de procedure tot aanbesteding van gezegd onroerend goed, thans hangende voor de rechtbank alhier;

In feite :

Overwegende dat huidige aanlegster de echtgenote is van eerste verweerder in feite gescheiden levend; dat het eigendom toebehoort aan de huwelijksgemeenschap van voormelde partijen dat tot op heden bewoond wordt door aanlegster die eveneens de huur ervan ontvangt; dat dit eigendom bezwaard is met een hypotheek in het voordeel van 3de verweerder ten belope van 600.000 fr. evenals een wettelijke inschrijving in het voordeel van aanlegster ten belope van 500.000 fr.;

Overwegende dat de uitvoering wordt vervolgd door tweede verweerder ingevolge een thans niet meer betwiste schuld van 86.800 fr. in hoofdsom en aan-kleven;

Overwegende dat tengevolge de herhaalde proceduren gevoerd door aanlegster, tot heden zonder nut, hoge kosten werden veroorzaakt zodat zelf haar procedure in het arrest van 16 april 1958 van het Hof van Beroep te Brussel als tergend en roekeloos betiteld wordt;

Overwegende dat de schuld in het voordeel van tweede verweerder lastens eerste verweerder op heden definitief vaststaat en derhalve dient besloten dat, alhoewel de toestand van aanlegster alle belangstelling verdient, de rechten van de schuldeiser, 2de verweerder, niet minder eerbiedwaardig zijn en alleszins kunnen benadeeld worden wanneer de hoge proceduurkosten en erelonen tezamen met de hypothecaire inschrijving van derde verweerder de inningsmogelijkheden zouden verminderen;

In rechte :

a) *Bevoegdheid.*

Overwegende dat onze bevoegdheid in casu spruit uit art. 68 der wet van 15-8-1854 aansluitend met het algemeen beginsel dat de rechter in kortgeding bevoegd is in zake uitvoeringsmoeilijkheid van een titel ingeval van werkelijke hoogdringendheid (Rép. Prat. Dr B. V° Référés n° 137);

Overwegende dat de hoogdringendheid ter voldoening van recht bestaat daar de verkoopdag op heden is vastgesteld;

b) *Gegrontheid van de vraag in schorsing :*

Overwegende dat in zake onroerend beslag het behoort een schorsing te bevelen wanneer een geding tot nietigheid van het voorafgaandelijk bevel reeds hangende is voor de rechtbank ten gronde en de aangevoerde rechtsmiddelen ernstig schijnen; (P.B. Saisie immobilière n° 1637 - Van Lennep, Kortgeding bl. 260)

Overwegende dat aanlegster volgende middelen aanvoert :

1°) het Hof van Beroep zou in zijn arrest van afwijzing van de vraag tot onttrekking van het onroerend goed dd. 16-4-1958 geen nieuwe termijn bepaald hebben binnen dewelke de aanbesteding moest plaats hebben naar luid van art. 63 der wet van 15-8-1854;

Overwegende dat art. 63 zegt dat in voorkomend geval de rechtbank een nieuwe termijn voor de toewijzing overeenkomstig art. 32 zal vaststellen;

Overwegende evenwel dat het nieuwe art. 32 (wet van 5-3-1951 enig artikel) enkel zegt dat de dag van de verkoop door de Vrederechter wordt vastgesteld ten vroegste een maand en ten laatste binnen drie maanden na de dag waarop de beschikking in kracht van gewijsde is getreden, terwijl het oud artikel 32 wel degelijk voorzag dat het arrest een nieuwe verkoopdag diende vast te stellen;

Overwegende derhalve dat de rechtbank ten gronde deze ogenschijnlijke tegenstrijdigheid in de teksten zal dienen te beoordelen;

2°) de aanmaning om bij verkoping aanwezig te zijn zou niet aan pleitbezorger betekend zijn spijs de voorschriften van artikel 76 der wet van 15-8-1854;

Overwegende dat de aanmaning in kwestie op 23 juni 1958 werd betekend aan de woonplaatsen van partijen;

Overwegende dat de rechtbank ten gronde zal dienen te beoordelen of het artikel 76 van toepassing is op huidig geschil en zo ja, of het verzuim al of niet de nietigheid der procedure sinds het arrest van waardeverklaring tengevolge heeft;

Overwegende dat wij vanzelfsprekend onbevoegd zijn om ten gronde over deze aangevoerde nietigheden te beslissen en enkel kunnen vaststellen dat de betwisting ernstig schijnt;

Overwegende immers dat in billijkheid dient overwogen dat het Hof van Beroep dd. 5-12-1956 het beroep

tegen het vonnis van geldigverklaring van het beslag op onroerend goed, terecht onontvankelijk verklaarde omdat het niet aan de aangestelde pleitbezorger van huidige 1° en 2° verweerders betekend werd;

Overwegende dat nog een geding in nietigverklaring van de ingeschreven schuldvordering van 3° verweerder hangende is zodat de vordering van 2° verweerder met zekerheid zou gedekt zijn ingeval aanlegster in haar vordering zou slagen;

Overwegende dat het aldus passend voorkomt de bewerkingen van de verkoop te schorsen terwijl de rechtbank ten gronde met opschorting van alle andere zaken uitspraak zal doen over de al of niet geldigheid der procedure sinds de van waardeverklaring;

Overwegende dat inmiddels het passend zou zijn dat partijen de mogelijkheden tot minnelijke regeling der schuldvordering zouden onderzoeken teneinde nutteloze en alleszins overdreven procedurekosten te vermijden;

Om deze redenen :

Gezien de hoogdringendheid;

Schorsen de bewerkingen van verkoop bij onroerende inbeslagneming van het huis met grond en aanhorigheden gelegen te Deurne, Jozef Verbovenlei 75, zolang de bevoegde rechtsmacht ten gronde niet zal beslist hebben over de door aanlegster ingeroepen middelen van nietigheid en of verval der rechtspleging tot aanbesteding van gezegd onroerend goed met bepaling indien daartoe reden is van een nieuwe termijn overeenkomstig artikel 32;

Verlenen aan aanlegster akte van haar voorbehoud schadevergoeding te vorderen van wie het in rechte zal behoren, indien er toch tot de verkoping bij inbeslagneming zou overgegaan worden zolang er niet door de bevoegde rechtsmacht zal beslist zijn over de ingeroepen middelen van nietigheid en of verval;

Voorbehouden de kosten;

Verklaren huidig bevel uitvoerbaar op minuut en vóór de registratie gezien de hoogdringendheid, te dien einde vertrouwen de minuut toe aan deurwaarder Caals te Antwerpen voor een termijn van acht dagen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

4e Kamer. — 30 september 1958.

Voorzitter : M. Struye de Swielande.

O.M. : M. Steger.

Advocaten : Mrs Martens en Orban.

Administratief rechtscollege. — De klachtencommissie van het steunfonds voor werklozen is geen wettig rechtscollege. — Haar beslissingen zijn derhalve zonder kracht.

Een beslissing van de klachtencommissie van het steunfonds voor werklozen is zonder kracht, omdat zij uitgaat van een college, dat geen wettig rechtscollege is.

Het recht op werkloosheidsuitkering is een politiek recht; de geschillen omtrent zodanige rechten vallen onder de bevoegdheid van de gewone rechtbanken.

De beslissingen van de bij het Regentsbesluit van 26 mei 1945 ingestelde klachtencommissie hebben geen wettelijke waarde noch autoriteit van gewijsde zaak.

Het recht op werkloosheidsuitkeringen behoort tot de in art. 93 van de Grondwet bedoelde politieke

rechten; een rechtscollege, dat over administratieve geschillen beslist, kan slechts worden ingesteld krachtens een wet.

Uit art. 7 van het wetsbesluit van 28 december 1944 kan niet worden afgeleid, dat de wetgever de Koning gemachtigd heeft tot de oprichting van met rechtspraak belaste administratieve colleges.

Speybroeck t/ Belgische Staat.

Overwegende dat de Ontvanger der Registratie en Domeinen te Gent op 22 augustus 1957 een dwangbevel uitgevaardigd heeft tegen Guill. Speybroeck, eiser ter zake; dat de gewestelijke directeur der registratie en domeinen dit dwangbevel regelmatig gevisieerd en uitvoerbaar verklaard heeft op 23 augustus 1957;

Overwegende dat het dwangbevel vaststelt dat de eiser aan de Belgische Staat een som van 36.071 fr. verschuldigd is; dat bij exploit dd. 27 augustus 1957 het dwangbevel aan de partijen Speybroeck betekend werd en dat de eiser op 30 augustus verzet ingesteld heeft tegen het dwangbevel en vordert dat er voor recht zou gezegd worden dat het dwangbevel als niet bestaande zou beschouwd worden;

Overwegende dat het duidelijk blijkt uit het dwangbevel, dat dit enkel gesteund is op twee beslissingen getroffen door de klachtencommissie van het steunfonds voor werklozen op 7 mei 1951 waarbij de eiser gehouden werd de som van 68.246 fr. terug te betalen maar dat, bij ministeriële beslissing deze som herleid werd op 38.773 fr.; dat belanghebbende reeds 2.702 fr. betaald heeft zodat het bedrag voorzien in het dwangbevel de som van 38.773 fr. — 2.702 fr. = 36.071 fr. bedraagt; dat, volgens de aangehaalde beslissingen, Speybroeck Guillaume deze som verschuldigd werd verklaard wegens ten onrechte opgetrokken werklozen-vergoeding;

Overwegende dat het bedrag van 36.071 fr. vermeld in het dwangbevel overgenomen werd in de beslissing van 7 mei 1951 van de klachtencommissie; dat volgens de rechtspraak van het Hof van Cassatie dergelijke beslissing zonder kracht is omdat zij uitgaat van een college dat geen wettig rechtscollege is;

Overwegende dat zoals het Hof het aanneemt, het recht op werkloosheidsuitkering wel een politiek recht is en dat de geschillen omtrent deze rechten onder de bevoegdheid vallen van de gewone rechtbanken, dat de beslissingen van de, bij het Regentsbesluit dd. 26 mei 1945 ingestelde klachtencommissie, geen wettelijke waarde noch autoriteit hebben van gewijsde zaak (zie Hof van Cassatie 21 dec. 1956 P. 1957.I.430. met advies van Adv. Gen. Ganshof van der Meersch);

Overwegende dat het recht op werkloosheidsuitkeringen tot de rechten hoort voorzien bij artikel 93 van de Grondwet, onder de naam « politieke rechten »; dat een rechtscollege, dat administratieve geschillen berecht slechts kan ingesteld worden krachtens een wet;

Overwegende dat artikel 7 van de besluitwet van 28 december 1944 bepaalt dat de oprichting en de werking van het steunfonds voor werklozen bij Koninklijk besluit geregeld worden, dat bij het besluit van de Regent dd. 26 mei 1945 de opgerichte klachtencommissies door dit besluit bevoegdheid hebben gekregen om in geschillen gerechtelijk te beslissen;

Overwegende dat uit artikel 7 van de Besluitwet dd. 28 december 1944 niet kan worden afgeleid, dat de wetgever de Koning gemachtigd heeft rechtscolle-

ges, die geschillen berechten, op te richten; dat de wet van 14 juli 1951 die de besluitwet van 28 december 1944 wijzigde, evenmin een dergelijke macht aan de Koning verleent, waar zij bepaalt dat de inrichting en de werking van de Rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid, die het voorlopig steunfonds voor werklozen vervangt, door de Koning worden geregeld;

Overwegende dat vermits de klachtencommissies en de commissie van beroep, ingericht bij besluit van de Regent dd. 26 mei 1945 geen bevoegdheid verkregen hebben om in geschillen gerechtelijk te beslissen, de beslissingen van deze commissies geen gezag van gewijsde hebben;

Overwegende dat er dient vastgesteld te worden dat het dwangbevel van de ontvanger der Registratie en Domeinen te Deinze uitsluitelijk steunt op de beslissingen genomen door de klachtencommissie van Gent in dato van 7 mei 1951, dat er nergens gesproken werd over de beslissingen van de Directeurs der gewestelijke bureau's die ook niet in het dwangbevel aangehaald worden;

Overwegende dat de rechtbank niet te onderzoeken heeft indien die beslissingen van de Directeur geldig getroffen worden daar deze niet aangehaald worden in het dwangbevel en dat de rechtbank moet nagaan of het dwangbevel genomen werd krachtens beslissingen die wettelijk getroffen werden;

Overwegende dat het bevel aan de eiser betekend op 27 augustus 1957 slechts gesteund is op het dwangbevel;

Overwegende dat vergeefs de verweerder opwerpt dat het verzet tegen het dwangbevel onontvankelijk zou zijn omdat eiser verschillende afkortingen betaalde; dat deze betalingen een ongeldig titel niet kunnen valideren;

Overwegende dat de Belgische Staat, Ministerie van Financiën een wedereis instelt en betaling vordert van de som van 36.071 fr., dat de geschillen omtrent deze som tot de bevoegdheid behoren van het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, zodat het Ministerie van Financiën, die thans ter zake is niet ontvankelijk is om een dergelijke eis in te dienen;

Overwegende dat het verhaal ontvankelijk en gegrond voorkomt en dient ingewilligd te worden.

Om deze redenen :

De Rechtbank, gelet op de artikelen 2, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer Ingels, eerste Substituut Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies;

Alle andere en strijdige besluiten van de hand wijzende;

Rechtdoende op tegenspraak :

Verklaart de eis ontvankelijk en gegrond. Zegt voor recht dat het dwangbevel dd. 22 augustus 1957 nietig en niet bestaande is, legt verbod aan de verweerder er verder vervolg aan te geven;

Zegt dat de wedereis ingesteld door de Belgische Staat niet ontvankelijk is;

Verwijst de verweerder in de kosten.

NOOT: Het in bovenstaand vonnis aangehaald cassatiearrest van 21 december 1956 is verschenen in het R.W. 1957/1958, 1285.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN (Zetelend als rechtbank van Koophandel)

6 februari 1958.

Voorzitter : M. Driessen.

Rechtsers : M.M. Winants en Alsteens.

Advocaten : Mrs De Greef en Fransens.

Strafbeding. — Vereiste voor toepassing daarvan.

Voor de toepassing van het strafbeding is vereist, dat de niet-nakoming van de hoofverbintenissen foutief was.

N.V. Algemene verzekeringsmaatschappij voor de Middenstand t/ Mr Fransens
(curator faillissement Opdeweegh J.)

Overwegende dat de eis van aanlegster strekt tot toelating van een schuldvordering ten belope van 150.000 fr. tot het passief van het faillissement;

Overwegende dat verweerder qua een tegeneis instelt en de som van 8.515 fr. vraagt als zijnde het nog verschuldigd bedrag op de schadevergoeding, toekomende aan de gefailleerde ingevolge een brandramp;

Over de hoofdeis :

Overwegende dat het niet betwist is dat gefailleerde verzekerd was bij aanlegster tegen brand (polis n° 517.299), dat hem op 8 januari 1957 een brandramp overkwam en dat de schade tegensprekelijk vastgesteld werd op 158.515 fr.; dat het evenmin betwist wordt dat een som van 100.000 fr. aan gefailleerde uitbetaald werd op 4 februari 1957 en een som van 50.000 fr. op 3 april 1957;

Overwegende dat Opdeweegh door vonnis der Rechtbank alhier op 2 mei 1957 in staat van faillissement werd verklaard en de staking van betaling door zelfde vonnis vastgesteld werd op 2 november 1956;

Overwegende dat aanlegster aanvoert dat, luidens artikel 7 der algemene voorwaarden der polis, gefailleerde verplicht was haar binnen de acht dagen mede te delen dat hij in staat van staking van betaling verkeerde; dat gezien gefailleerde hieraan niet voldeed, hij, luidens artikel 27 derzelfde voorwaarden, vervallen was van al zijn rechten op vergoeding in geval van ramp; dat gezien gefailleerde op de datum der ramp (8 januari 1957) reeds vervallen was van zijn rechten, de massa tot teruggave der ten onrechte uitgekeerde sommen gehouden is;

Overwegende dat dit stelsel niet kan aangenomen worden;

Overwegende dat artikel 27 van de polis waarop de verzekeringsmaatschappij zich beroept, een strafbeding uitmaakt (Fredericq, III, 269); dat voor de toepassing van een strafbeding vereist is dat de niet-uitvoering der opgelegde verplichting foutief weze (De Page, III, 123);

Overwegende dat de omstandigheid dat de datum der staking van betaling door de Rechtbank op 2 november 1956 vastgesteld werd, niet bewijst dat de gefailleerde, toen hij, op 4 februari en 3 april 1957, de sommen van 100.000 en 50.000 fr. ontvangen heeft, zich er van bewust was dat hij in staat van staking van betaling verkeerde; dat, bij gebrek van bewijs van het tegendeel, dient aangenomen dat hij zich daarvan slechts rekenschap gegeven heeft ten vroegste drie dagen vóór de bekentenis, die hij, ter griffie

van de Rechtbank alhier, op 18 april 1957, aflegde (artikel 40 Wetb. van Koophandel);

Overwegende dat het, bijgevolg, niet bewezen is dat de niet-uitvoering van de bij artikel 7 der polis opgelegde verplichting, in hoofde van de gefailleerde, foutief was; dat de eis van aanlegster dan ook ongegrond is;

Over de tegeneis :

Overwegende dat aanlegster in haar besluiten niet betwist dat de schadevergoeding van de brandramp 158.515 fr. bedroeg en dat 150.000 fr. betaald werd;

dat dienvolgens de niet betaalde som van 8.515 fr. aan verweerder qua verschuldigd is;

Gezien artikelen 2, 30 tot 37 en 55 tot 59 der Wet van 15 juni 1935, gewijzigd door de wet van 20 juli 1939;

Om deze redenen :

De Rechtbank, zetelend in handelszaken, statuerende op tegenspraak;

Wijst de eis van aanlegster af;

Veroordeelt aanlegster aan verweerder qua te betalen de som van 8.515 fr. met de gerechtelijke intresten;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten van het geding.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen

Geleid bezoek aan het Studiecentrum voor Kernenergie te Mol

Op zaterdag, 20 december 1958, vertrok een auto-karavaan aan het gerechtsgebouw te Antwerpen, met als bestemming : de gebouwen van het Studiecentrum voor Kernenergie te Mol. Aldus bewees de Vlaamse Conferentie haar moed door, ter wille van de wetenschappelijke belangstelling en de algemene ontwikkeling, de gevaren van de radioactiviteit te gaan trotseren. Ook enkele magistraten, waaronder de Heer Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg, vergezelden ons. De afwezigheid van Meester Wittemans was opvallend, en werd algemeen betreurd.

Bij de aankomst werden we allervriendelijkst ontvangen door de Heer Ingenieur Frederickx, — hij vergeve het mij wanneer zijn naam verkeerd gespeld werd, want ik heb een hekel aan verkeerd gespelde namen —, die ons zeer duidelijk het doel, de werking en de materiële indeling van het studiecentrum beschreef.

Vervolgens wandelden we over het domein, waarbij opviel dat de prachtige moderne gebouwen over een grote oppervlakte verdeeld lagen, waardoor het oorspronkelijke landschap zo weinig mogelijk geweld werd aangedaan. We gingen voorbij een ganse reeks gebouwen die alle één ding gemeen hadden : n.l. dat we er niet binnen mochten. Tijdens de wandeling werd onze bereidwillige gids bestormd met vragen betreffende het gevaar van de radioactiviteit en vernamen we, aan de hand van maar al te concrete voorbeelden, dat dit gevaar lang niet denkbeeldig is. Eindelijk kwam er dan toch een gebouw waar we wel binnen mochten en waarin de grote atoomreactor was opgesteld. Aan de ingang van dit gebouw was een groot grondplan opgesteld, waarin de volgende zones waren aangeduid :

blauw : onschadelijk, geel : lauw, en rood : gevaarlijk en actief. Enkele confraters meenden hierin een politieke symboliek te mogen ontdekken, die echter door onze gids ten stelligste ontkend werd.

De reactor zelf bleek een soort van reusachtige kubus te zijn waarin gaten aangebracht waren en waarrond een massa instrumenten was opgesteld. Ik zal eerlijk bekennen dat ik er niets meer over weet te vertellen. De gids legde op zijn duidelijke en eenvoudige wijze, dus aangepast aan het geestelijk peil van zijn publiek, uit hoe zo'n ding in de week werkte, want nu lag het stil. De weetgierigheid van sommige confraters, waaronder de Heer Stafhouder, bleek niet te bevredigen. Het was dan ook middag eer we deze gevaarlijke plek konden ontruimen.

De Heer Ingenieur leverde ons af aan de prachtige eetzaal van het studiecentrum, waar het bezoek met een gezellig middagmaal werd geëindigd.

Het was spijtig genoeg opvallend dat enkele op-schriften eentalig Frans bleken te zijn. Voor de mededelingen aan het personeel had men een vernuftig systeem uitgedacht om de tweetaligheid te eerbiedigen. Op een zelfde blad was hetzelfde bericht in de twee landstalen geschreven, doch het Nederlands stond op zijn kop !

Na het middagmaal en de koffie brak men op. Het gros van de confraters profiteerde van het uitzonderlijk mooie weer om eerst na een omweg over Kasterlee, waar de dorst gelaafd werd, naar de moederstad terug te keren.

A. van Gelder

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België : jrg. 1958 - n° 5 :

Van Lennep R., De regeling der bevoegdheid in Belgisch Congo. — Van Alsenoy J., De ongevallen op de weg. — Van Raalte : Het Nederlands Parlement.

De Gemeentegids : jrg. 1958 - n° 81-82 :

De gemeente in het hedendaagse bestuursleven. —

De benoeming van de Burgemeester. — Het Nationaal Studiefonds. — De verkiezing der Schepenen. — De Nationale Kas voor Beroepskrediet. — Politiehoekje. — Taaleigen. — Uit de Wetstraat.

De Gemeente : jrg. 1958 - n° 9 :

Jorens J. : De termijnen van eisbaarheid der onrechtstreekse gemeentebelastingen. — Hourticq J. : De loopbaan van het gemeentepersoneel in Frankrijk. — Marique R. : Streekontwikkeling.

Nederlands Juristenblad : jrg. 1959 - n° 1 :

Van der Pot C.W. : Een nieuw regeringsontwerp algemene administratieve rechtspraak. — Van Oven J. C., Het werk aan het nieuwe B.W. — Koopmans G. J. : Onze redactie. — Van Haersolte R.A.V., De wijziging van de wet op de lijkbezorging.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : jrg. 1959 - n° 4565 :

De Bruijn, Academisch feestouverture. — Peletier W. M. : Iets over het notariaat in Duitsland.

Journal des Tribunaux : jrg. 1959 - n° 4218 :

Reumont Eugène : La profession d'avocat devant l'Etat.

Bericht

Tengevolge van de uitgebreidheid van het hoofd-artikel zien wij ons verplicht verschillende rubrieken naar het volgende nummer te verschuiven, o.a. Boekbespreking, Bibliographie, Taalkundige kroniek, Overzicht der Belgische Wetgeving.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"
